

દિવ્યધ્વનિ

દયા, શાંતિ, સમતા, ક્ષમા, સત્ય, ત્યાગ, વૈરાગ્ય;
હોય મુમુક્ષુ ઘટ વિષે, એહ સદાય સુખગ્ય.

-પરમહુપાણુ શ્રીમદ્ રાજચંદ્રજી

શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર આધ્યાત્મિક સાધના કેન્દ્ર

(શ્રી સત્શુભ - સેવા - સાધના કેન્દ્ર સંચાલિત)
કોબા ૩૮૨ ૪૨૬. (જિ. ગાંધીનગર, ગુજરાત)

મો.નં. ૯૪૨૮૬૬૨૩૮૬ (કાર્યાલય / એકાઉન્ટ્સ), ૯૪૨૮૬૬૨૩૭૬ (રિસેપ્શન / આવાસ)
Mail : mail@shrimadkoba.org, Web : www.shrimadkoba.org

સંસ્થાના 52 માં સ્થાપનાદિનની ઉજવણી વેળાએ

પૂજ્ય બહેનશ્રી

બા. બ. પૂ. સુરેશજી

પૂ. સમણ શ્રુતભણજી

શ્રી સોનગઢ તીર્થયાત્રા વેળાએ (તા. ૨૨-૦૪-૨૦૨૬)

:- પ્રેરક :-

શ્રદ્ધેયશ્રી આત્માનંદજી
ૐ

:- તંત્રી - સંપાદક :-

શ્રી મિતેશ એ. શાહ
(મો) ૮૪૨૭૦૬૪૪૭૮

:- સ્વત્વાધિકારી :-

શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર આધ્યાત્મિક
સાધના કેન્દ્ર
(શ્રી સત્શ્રુત-સેવા-સાધના કેન્દ્ર
સંચાલિત)

ૐ

:- મુદ્રક-પ્રકાશક :-

ડૉ. શ્રી શર્મિષ્ઠાબેન એમ. સોનેજી
શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર આધ્યાત્મિક
સાધના કેન્દ્ર, કોબા
ૐ

:- પ્રકાશન સ્થળ :-

શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર આધ્યાત્મિક
સાધના કેન્દ્ર
કોબા - ૩૮૨ ૦૦૭
ફોન : ૮૪૨૮૬૬૨૩૮૬
(એકાઉન્ટ્સ)
૮૪૨૮૬૬૨૩૭૬
(પ્રકાશન/આવાસ)
ૐ

:- લવાજમ શ્રેણી :-

ભારતમાં
ત્રિવાર્ષિક રૂ. ૧૦૦૦
પાંચ વર્ષ રૂ. ૧૫૦૦
પરદેશમાં
ત્રિ-વાર્ષિક : \$-120 / £-100
પાંચ વર્ષ માટે : \$-170 / £-150
આજીવન લવાજમ પ્રથા પોસ્ટના
નવા નિયમો મુજબ
નાબૂદ કરેલ છે.

દિવ્યધ્વનિ

અનુક્રમણિકા

- (૧) શ્રી સદ્ગુરુપ્રસાદ શ્રીમદ્ રાજચંદ્રજી ૫
- (૨) શ્રી નવકાર મહામંત્ર પૂજ્યશ્રી આત્માનંદજી ... ૬
- (૩) શ્રી આત્મસિદ્ધિશાસ્ત્ર બા.બ્ર.પૂ.શ્રી સુરેશજી..... ૮
- (૪) જીવો અને જીવવા દો.. પૂ. આર્યિકા જિનરાજશ્રી માતાજી . ૧૨
- (૫) આરોગ્ય માટેનું પંચામૃત... પૂ. સમણ શ્રુતપ્રજ્ઞજી... ૧૬
- (૬) શક્તિતત્ત્વ તપ ભાવના બા.બ્ર. કપિલભૈયા ... ૧૮
- (૭) સંસારની નાભિ છે કર્મપદ્મશ્રી ડૉ. કુમારપાળ દેસાઈ.. ૨૧
- (૮) સમાધિતંત્રનું અમૃતરસ પ્રા. ચંદાબહેન પંચાલી૨૪
- (૯) 'જ્ઞાનસાર' શાસ્ત્રનું..... શ્રી રમેશભાઈ ખંધાર ૨૭
- (૧૦) ધર્મનું મૂળ : દયા બા.બ્ર.બિન્દુદીદી ૩૦
- (૧૧) શું જૈનોના ચારેય ફિરકા ... શ્રી પારુલબેન ગાંધી..... ૩૨
- (૧૨) પ્રાયશ્ચિત્ત કે પારિતોષિક ? .. શ્રી ગુણવંત બરવાળિયા ... ૩૫
- (૧૩) સમાજ-સંસ્થા દર્શન ૩૭

વર્ષ : ૫૦

મે - ૨૦૨૬

અંક-૦૫

શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર આધ્યાત્મિક સાધના કેન્દ્ર

(શ્રી સત્શ્રુત-સેવા-સાધના કેન્દ્ર સંચાલિત)

કોબા - ૩૮૨ ૪૨૬ (જિ. ગાંધીનગર, ગુજરાત)

ફોન: ૮૪૨૮૬૬૨૩૮૬ (એકાઉન્ટ્સ)

૮૪૨૮૬૬૨૩૭૬ (પ્રકાશન/આવાસ)

mail@shrimadkoba.org, www.shrimadkoba.org

બેંકમાં સીધું દાન ભરવા માટેની વિગત

Bank Detail : Shrimad Rajchandra Adhyatmik Sadhana Kendra

Name of Bank : HDFC Bank Ltd.

Branch : Sughad, Gandhinagar - 382426.

A/c. No. : 50200070731240 • IFSC Code : HDFC0003067

BANK DETAILS FOR FOREIGN DONORS

IN FAVOUR OF : SHREE SATSHRUT SEVA SADHANA KENDRA

NAME of BANK : STATE BANK OF INDIA

BRANCH : NEW DELHI, MAIN BRANCH 11, PARLIAMENT STREET-110001

A/C NO. : 40102524216

SWIFT CODE : SBININBBA104

INCOME TAX EXEMPTION UNDER SECTION (80G) 5 OF THE INCOME TAX ACT, 1961. VIDE NO. CIT / GNR / 80G / GNR89 / 2026-2027

INCOME TAX REGISTRATION U/S. 12AA. 041910192

લેખકો / ગ્રાહકો / વાચકોને

- ☞ 'દિવ્યધ્વનિ' દર મહિને પ્રગટ થાય છે.
- ☞ કોઈ પણ અંકથી ગ્રાહક થઈ શકાય છે.
- ☞ ત્રણ વર્ષથી ઓછી મુદતનું લવાજમ સ્વીકારવામાં આવતું નથી.
- ☞ ચેક/ડ્રાફ્ટ/એમ.ઓ. 'શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર આધ્યાત્મિક સાધના કેન્દ્ર, કોબા'ના નામનો મોકલવો.
- ☞ સહુ સ્વજનો-મિત્રો વધુમાં વધુ ગ્રાહકો નોંધાવીને સહયોગી બને તેવી વિનમ્ર અપેક્ષા છે.
- ☞ ગ્રાહકોએ પત્રવ્યવહારમાં પોતાનો ગ્રાહક નંબર અને પૂરું સરનામું અવશ્ય લખવું. ગ્રાહક નંબર સરનામાની ઉપર લખોલો હોય તે નોંધી રાખવા વિનંતી છે.
- ☞ સરનામામાં ફેરફાર થયાની જાણ તાત્કાલિક કરવા વિનંતી છે.
- ☞ કોઈપણ લેખ સ્વીકારવો કે ન સ્વીકારવો કે કમશ: લેવો તેનો સંપાદકશ્રીને સંપૂર્ણ અધિકાર રહેશે.
- ☞ લેખકોનાં મંતવ્યો સાથે સંપાદકશ્રીનું સહમત હોવું આવશ્યક નથી.

ગ્રાહકોને નમ્ર વિનંતી

આપના હાલના મોબાઈલ નંબર તેમજ E-mail એડ્રેસ સંસ્થાને આપના ગ્રાહક નંબર સાથે રેકર્ડ અપડેશન માટે તુરત જ મોકલી આપવા વિનંતી.

મો.નં. ૯૪૨૮૬૬૨૩૭૬,
વોટ્સએપ નં. ૯૪૨૮૬૬૨૩૮૬

: મુદ્રણસ્થાન :

ભગવતી ઑફસેટ

૧૫/સી, બંસીધર ઍસ્ટેટ, બારડોલપુરા,
અમદાવાદ - ૩૮૦ ૦૦૪
ફોન : ૨૨૧૬ ૭૬૦૩

પ્રાર્થના

હે પરમકૃપાળુદેવ !

(હરિગીત)

ડગલે અને પગલે સતત હિંસા મને કરવી પડે,
ને ચાર પ્રતિબંધ જીવનમાં આ જીવને એવા નડે;
ક્યારે બનું હું મુક્ત એથી, ક્યારે પ્રભુ ચરણે રહું ?
આ ક્લેશમય સંસાર છોડી, આપમય ક્યારે બનું ?
હું સ્વરૂપમાં ક્યારે રહું ?
આકુળતા મુજ હૃદયની, હું શું જણાવું આપને,
કરું કર્મના અનુબંધ હું, વ્યાકુળ થઈને હરક્ષણે;
કરું આર્તધ્યાનને રૌદ્રધ્યાન, પ્રભુ ! ધર્મધ્યાન ક્યારે કરું ?
આ ક્લેશમય સંસાર છોડી, આપમય ક્યારે બનું ?
હું સ્વરૂપમાં ક્યારે રહું ?
તન મારું અહીંયાં છે છતાં મન તો રટે છે આપને,
દિનરાત મારું દિલ ચાહે છે, આપને પ્રભુ આપને;
આપ સમ બનું અસંગને, ક્યારે આરાધું સમપણું ?
આ ક્લેશમય સંસાર છોડી, આપમય ક્યારે બનું ?
હું સ્વરૂપમાં ક્યારે રહું ?
આ જગતની જંજાળમાં, મનને જરા સાતું નથી,
તોયે છતાં જંજાળથી એ છૂટવું બનાતું નથી;
જંજાળની એ જાળથી પ્રભુ ! મુક્ત હું ક્યારે બનું ?
આ ક્લેશમય સંસાર છોડી, આપમય ક્યારે બનું ?
હું સ્વરૂપમાં ક્યારે રહું ?
ક્યારે થશે મુજ આશ પૂરી, ક્યારે તુમ ચરણે રહું ?
આ ક્લેશમય સંસાર છોડી, આપમય ક્યારે બનું ?
હું સ્વરૂપમાં ક્યારે રહું ? હું સ્વરૂપમાં ક્યારે રહું ?
હું સંતના ચરણે રહું, બસ સંતના ચરણે રહું.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

શ્રી સદ્ગુરુપ્રસાદ

શ્રીમદ્ રાજચંદ્રજી

પત્રાંક-૬૮૯

વવાહિયા, વૈશાખ વદ ૬, રવિ, ૧૯૫૨

આર્ય શ્રી માણેકચંદાદિ પ્રત્યે,
શ્રી સ્તંભતીર્થ.

સુંદરલાલે વૈશાખ વદિ એકમે દેહ છોડ્યાના ખબર લખ્યા તે વાંચ્યા. વિશેષ કાળની માંદગી વિના, યુવાન અવસ્થામાં અકસ્માત્ દેહ છોડવાનું બન્યાથી સામાન્યપણે ઓળખતા માણસોને પણ તે વાતથી ખેદ થયા વિના ન રહે, તો પછી જેણે કુટુંબાદિ સંબંધસ્નેહે મૂર્છા કરી હોય, સહવાસમાં વસ્યા હોય, તે પ્રત્યે કંઈ આશ્રયભાવના રાખી હોય, તેને ખેદ થયા વિના કેમ રહે ? આ સંસારમાં મનુષ્યપ્રાણીને જે ખેદના અકથ્ય પ્રસંગો પ્રાપ્ત થાય છે, તે અકથ્ય પ્રસંગમાંનો એક આ મોટો ખેદકારક પ્રસંગ છે. તે પ્રસંગમાં યથાર્થ વિચારવાન પુરુષો સિવાય સર્વ પ્રાણી ખેદવિશેષને પ્રાપ્ત થાય છે, અને યથાર્થ વિચારવાન પુરુષોને વૈરાગ્યવિશેષ થાય છે, સંસારનું અશરણપણું, અનિત્યપણું અને અસારપણું વિશેષ દઢ થાય છે.

વિચારવાન પુરુષોને તે ખેદકારક પ્રસંગનો મૂર્છાભાવે ખેદ કરવો તે માત્ર કર્મબંધનો હેતુ ભાસે છે, અને વૈરાગ્યરૂપ ખેદથી કર્મસંગની નિવૃત્તિ ભાસે છે, અને તે સત્ય છે. મૂર્છાભાવે ખેદ કર્યાથી પણ જે સંબંધીનો વિયોગ થયો છે, તેની પ્રાપ્તિ થતી નથી, અને જે મૂર્છા થાય છે તે પણ અવિચારદશાનું ફળ છે, એમ વિચારી વિચારવાન પુરુષો તે મૂર્છાભાવ પ્રત્યથી ખેદને શમાવે છે, અથવા ઘણું કરીને તેવો ખેદ તેમને થતો નથી. કોઈ રીતે તેવા ખેદનું હિતકારીપણું દેખાતું નથી, અને બનેલો પ્રસંગ ખેદનું નિમિત્ત છે, એટલે તેવે અવસરે વિચારવાન પુરુષોને

જીવને હિતકારી એવો ખેદ ઉત્પન્ન થાય છે. સર્વસંગનું અશરણપણું, અબંધવપણું, અનિત્યપણું, અને તુચ્છપણું તેમ જ અન્યત્વપણું દેખીને પોતાને વિશેષ પ્રતિબોધ થાય છે કે હે જીવ, તારે વિષે કંઈ પણ આ સંસારને વિષે ઉદયાદિ ભાવે પણ મૂર્છા વર્તતી હોય તો તે ત્યાગ કર, ત્યાગ કર, તે મૂર્છાનું કંઈ ફળ નથી, સંસારમાં ક્યારેય પણ શરણત્વાદિપણું પ્રાપ્ત થવું નથી, અને અવિચારપણા વિના તે સંસારને વિષે મોહ થવા યોગ્ય નથી, જે મોહ અનંત

જન્મમરણનો અને પ્રત્યક્ષ ખેદનો હેતુ છે, દુઃખ અને ક્લેશનું બીજ છે, તેને શાંત કર, તેનો ક્ષય કર. હે જીવ, એ વિના બીજો કોઈ હિતકારી ઉપાય નથી, એ વગેરે ભાવિતાત્મતાથી વૈરાગ્યને શુદ્ધ અને નિશ્ચલ કરે છે. જે કોઈ જીવ યથાર્થ વિચારથી જુએ છે, તેને આ જ પ્રકારે ભાસે છે.

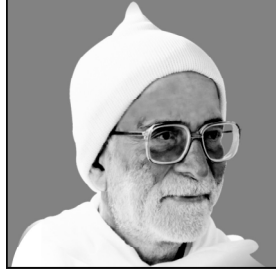
આ જીવને દેહસંબંધ હોઈને મૃત્યુ ન હોત તો આ સંસાર સિવાય બીજે તેની વૃત્તિ જોડાવાનો અભિપ્રાય થાત નહીં. મુખ્ય કરીને મૃત્યુને ભયે પરમાર્થરૂપ બીજે સ્થાનકે વૃત્તિ પ્રેરી છે, તે પણ કોઈક વિરલા જીવને પ્રેરિત થઈ છે, ઘણા જીવોને તો બાહ્ય નિમિત્તથી મૃત્યુભય પરથી બાહ્ય ક્ષણિક વૈરાગ્ય પ્રાપ્ત થઈ વિશેષ કાર્યકારી થયા વિના નાશ પામે છે; માત્ર કોઈ વિચારવાન અથવા સુલભબોધી કે હળુકર્મી જીવને તે ભય પરથી અવિનાશી નિઃશ્રેયસ પદ પ્રત્યે વૃત્તિ થાય છે.

મૃત્યુભય હોત તોપણ તે મૃત્યુ વૃદ્ધાવસ્થાએ નિયમિત પ્રાપ્ત થતું હોત તોપણ જેટલા પૂર્વે વિચારવાનો થયા છે, તેટલા ન થાત; અર્થાત્ (અનુસંધાન પાના નં. ૧૧ પર)

શ્રી નવકાર મહામંત્ર વિષે ચિંતન

*** પરમ શ્રદ્ધેય સંતશ્રી આત્માનંદજી ***

આપણે નવકારમંત્રની આરાધનામાં લાગીને આપણા જીવનને પવિત્ર બનાવવાનો પ્રયત્ન કરવાનો છે. નવકારમંત્રને નમસ્કાર મંત્ર પણ કહે છે. આ વિશ્વમાં સૌથી મોટા પદ કયા? તો કોઈ કહેશે કે વડાપ્રધાન, કોઈ રાષ્ટ્રપતિ કહેશે, કોઈ અબજપતિ અથવા કોઈ એક્ટરને મોટું પદ કહેશે. પણ ભગવાને બીજા જ પદ જોયાં, જાણ્યાં અને તે રૂપ થયા. ભગવાનની વાણી સુચુકિત યુક્ત છે.

હોય? જો તેમણે તીર્થકરનામ ગોત્ર બાંધ્યું હોય તો તેમને તીર્થકર કહેવામાં આવે છે. જ્યારે તેમનું આયુષ્ય પૂરું થાય છે ત્યાર પછી તો સદા માટે શરીરરૂપી કેદમાંથી છૂટી જાય છે. તેમને ફરી ક્યારેય શરીર ધારણ કરવાનું રહેતું નથી. આત્માનો સ્વભાવ ઊર્ધ્વગમન હોવાથી

સિદ્ધલોકમાં બિરાજમાન થાય છે.

શ્રી સિદ્ધપદ :-

“છે અષ્ટ કર્મ વિનષ્ટ, અષ્ટ મહાગુણે સંયુક્ત છે; શાશ્વત, પરમ ને લોક-અગ્ર, વિરાજમાન શ્રીસિદ્ધ છે.”

પહેલું પદ અરિહંતપદ, બીજું સિદ્ધપદ, ત્રીજું આચાર્યપદ, ચોથું ઉપાધ્યાયપદ અને પાંચમું સાધુપદ. જે પણ કંઈ પદ બોલીએ, મંત્ર બોલીએ, સ્તોત્ર બોલીએ તેનો અર્થ સમજવો જોઈએ.

આઠે કર્મોનો નાશ થવાથી, અશરીરી હોવાથી તેમને સિદ્ધ ભગવાન કહેવામાં આવે છે. ઊં નમઃ સિદ્ધેભ્યઃ અરિહંત ભગવાન અને સિદ્ધ ભગવાન બન્ને પરિપૂર્ણ પરમાત્મા છે. પરમાત્મા એટલે પૂર્ણ પવિત્ર આત્મા. હવે એમને કશું કરવાનું બાકી રહ્યું નથી.

આપણું ચિત્ત જો તેમાં લાગે, લીન થાય તો આપણને પુણ્ય થાય. જો સમજણ વગર બોલીએ તો તોતારટણ. તેનાથી કલ્યાણ ન થાય.

શ્રી આચાર્ય પદ:-

“તિલક કરતાં ત્રેપન ગયા,
જપમાળાના નાકા ગયા,
કથા સુણી સુણી ફૂટ્યા કાન,
તોય ન આવ્યું બ્રહ્મજ્ઞાન.”

બાકીના ૩ પદ છે તે સદ્ગુરુ દેવના છે. તે આચાર્ય ભગવાન, ઉપાધ્યાય ભગવાન, સાધુભગવંત. આ ત્રણે મુનિપદ છે.

અરિહંતપદ:-

આચાર્ય ભગવાન ઘણા મુનિઓના નાયક છે.

“ઘનઘાતીકર્મ વિહીન ને ચોત્રીસ અતિશય યુક્ત છે, કેવલ્યજ્ઞાનાદિક પરમગુણ યુક્તશ્રી અરિહંત છે.”

“પરિપૂર્ણ પંચાચારમાં, વળી ધીર ગુણગંભીર છે, પંચન્દ્રગજના દર્પદલને, દક્ષ શ્રીઆચાર્ય છે.”

અરિહંત ભગવાન એટલે દેહસહિત પરમાત્મા, તેમનામાં ૪૬ મૂળ ગુણો છે. (૪ અનંત ચતુષ્ટય, ૮ પ્રાતિહાર્ય, ૩૪ અતિશય). તેઓ સર્વજ્ઞ છે, વીતરાગ છે. તેમને દર સમયે અનંત આનંદ છે. વળી હિતોપદેશી છે. સર્વજ્ઞ એટલે ઘાતીકર્મનો નાશ, વીતરાગ એટલે મોહનીયનો નાશ અને તેના કારણે દર સમયે સમયે નવો નવો અતીન્દ્રિય આનંદ અનુભવે છે. તેમને ક્યાંય મારું-તારું હોતું નથી. સાચા સંતને મારું-તારું ના હોય તો તેમને ક્યાંથી

આચાર્યપ્રધાન મહાન મુનિશ્વર પોતે સંયમ પાળે છે, તેમ બીજાની પાસે પણ સંયમ પળાવે છે. હાલ અહીં ગણધર ભગવંત નથી. આચાર્ય ભગવંત પોતાના ગુણોથી મહાન છે, જયવંત છે.

કોઈપણ મનુષ્ય સત્કાર્ય કરતો હોય તો આપણે તેનું સન્માન કરવું જોઈએ કારણકે ગુણપ્રમોદની ભાવના આપણા આત્માના કલ્યાણ

ભગવાનનો ધર્મ ભાવપ્રધાન છે. વર્તમાનકાળમાં આપણા સૌના માટે સાચા ભાવપૂર્વક, સાચી સમજણપૂર્વક પ્રભુસ્મરણ એ મોક્ષપ્રાપ્તિનો શ્રેષ્ઠ ઉપાય છે. “સુખમાં સમરો, દુઃખમાં સમરો, સમરો દિવસ અને રાત.”

આલોચના પાઠમાં પણ આવે છે,

“ઘડી ઘડી પલ પલ સદા, પ્રભુ સ્મરણકો ચાવ,
નરભવ સફલો જો કરે, દાન શીલ તપ ભાવ.”

ભગવાનનું નામસ્મરણ ભાવપૂર્વક કરવામાં આવે તો દુઃખ આવે જ નહીં એમ મહાપુરુષો કહે છે. પહેલાના બાંધેલા કર્મો ઉદયમાં આવે પણ મુમુક્ષુ તેમાં અટકતો નથી.

“લક્ષ્મી અને અધિકાર વધતાં,

શું વધ્યું તે તો કહો?

શું કુટુંબ કે પરિવારથી વધવાપણું, એ નય ગ્રહો;
વધવાપણું સંસારનું નર દેહને હારી જવો,
એનો વિચાર નહીં અહોહો!

એક પળ તમને હવો!!!”

સામાન્ય રીતે સામાયિક દિવસમાં ત્રણવાર કરવાની હોય છે. પણ જ્યારે દીક્ષા લઈને સાધુ બને છે ત્યારે ૨૪ કલાક સામાયિક કરવાની પ્રતિજ્ઞા લે છે. દરેક સમયે ભાવપૂર્વક પંચ પરમેષ્ઠીનું સ્મરણ કરેલું હોય તો જ મૃત્યુ સમયે યાદ આવે. હાલ પ્રભુનું સ્મરણ ન કરીએ તો ઘડપણમાં યાદ ના આવે.

“સમરો મંત્ર ભલો નવકાર એ છે,

ચૌદ પૂરવનો સાર,

એના મહિમાનો નહીં પાર,

એના અર્થ અનંત અપાર.

સુખમાં સમરો, દુઃખમાં સમરો,

સમરો દિવસ અને રાત,

જીવતાં સમરો, મરતા સમરો,

સમરો સૌ સંગાથ.

જોગી સમરે, ભોગી સમરે,

સમરે રાજા, રંક,

દેવો સમરે, દાનવ સમરે,

સમરે સૌ નિ:શંક.”

સમરો સૌ સંગાથ-સામૂહિક સાધના-બધા સાથે મળીને જાપ કરી શકાય તેમજ વ્યક્તિગત, અંગત સાધના પણ કરાય. જોગી સમરે તો તેનું પરમ કલ્યાણ થાય છે. ભોગી સમરે તો તેની ભોગબુદ્ધિ નાશ પામે, તેના પાપ નાશ પામે અને તેનું જીવન પવિત્ર તથા દિવ્ય બને. રાજા સ્મરણ કરે તો તેનું કલ્યાણ થાય છે અને રંકનું પણ કલ્યાણ થાય છે. આપણે ઉપયોગપૂર્વક, ભાવસહિતની ક્રિયા કરવાની છે. જો માત્ર ટેપરેકોર્ડરની જેમ બોલી જઈએ તો જેમ ટેપરેકોર્ડરને પુણ્ય ન થાય કારણકે તે આત્મા નથી. તેમ આપણને પણ અત્યંત અલ્પ પુણ્ય બંધાય.

“ભાવે જિનવર પૂજીએ, ભાવે દીજે દાન,
ભાવે ભાવના ભાવીએ, ભાવે કેવલજ્ઞાન.”

વીતરાગ દર્શન ભાવપ્રધાન છે. ગમે તેટલો દેખાવ કરીએ તો તેનાથી કલ્યાણ ન થાય. દુનિયાના લોકો આપણને પૂજે તો આપણું કલ્યાણ થાય? એમ નહીં પણ આપણે જો સાચા હોઈએ, આપણા ભાવ નિર્મળ હોય, આપણું ચિત્ત નિર્મળ હોય, આપણું ચારિત્ર નિર્મળ હોય, આપણી શ્રદ્ધા પાકી હોય તો આપણું કલ્યાણ થાય જ, ભલે આપણા ઘરવાળા આપણને ઘરમાંથી કાઢી મૂકે, દીકરા, દીકરી, જમાઈ બોલે નહીં તો પણ આપણું અકલ્યાણ તેઓ કરી શકે નહીં. આપણા જીવનને સફળ બનાવવા માટેના સાધન ભગવાને કહ્યાં છે,

“સ્વામીગુણ ઓળખી, સ્વામીને જે ભજે,

દરિશણ શુદ્ધતા તેહ પામે.”

માટે નિયમ લઈએ કે અગિયાર વાર નમસ્કાર મંત્ર ભાવપૂર્વક બોલવો. મોટર ઉપર, સ્કૂટર ઉપર, રોટલી વણતા, ઘરનું કામ કરતા બોલી શકાય. એવું નથી કે અમુક સમયે જ બોલી શકાય, કે ભગવાનને યાદ કરી શકાય.

ગાંધીજીએ પરમકૃપાળુદેવ માટે લખ્યું છે કે જે મનુષ્ય હજારોના સોદા કરીને જેવો ઘરાક જાય કે તરત જ પોતાની નોંધપોથી કાઢીને આત્મજ્ઞાનની વાત લખવા બેસી જાય તે સાધારણ મનુષ્ય ન હોઈ શકે. ‘આપણે સાધુ થઈશું ત્યારે ધર્મ કરીશું’ તેમ વિચારવું નહીં. સાધુ તો Ph.d. ની ડીગ્રી છે. આપણે Pri-

(અનુસંધાન પાના નં. ૧૫ પર)

પાંચ પ્રકારોથી સંસારમાં પરિભ્રમણ કરે છે.

શિષ્ય :- પંચ પરાવર્તનોનું સ્વરૂપ સમજાવવા કૃપા કરશો.

શ્રીગુરુ :- સમસ્ત લોકમાં ૨૩ વર્ગશાઓના રૂપમાં જેટલા પણ પુદ્ગલ પદાર્થો છે તેમને જીવે કર્મ અને શરીરાદિ નો કર્મના રૂપમાં અનેક વાર ગ્રહણ કરીને છોડ્યાં છે. અર્થાત્ ભોગોની વાસનાથી સંતપ્ત થઈને જીવે સમષ્ટિના સમસ્ત પુદ્ગલોને કમ કમથી ભોગવ્યા છે. એક વિવક્ષિત પુદ્ગલથી પ્રારંભ કરીને કમ કમ-પૂર્વક સમસ્ત પુદ્ગલોને ગ્રહણ કરવાં તેને એક દ્રવ્ય પરાવર્તન કહે છે.

લોકાકાશમાં જેટલા ક્ષેત્ર છે તેમાં પ્રત્યેક પ્રદેશને કેન્દ્રમાં રાખીને લોકના સમસ્ત ક્ષેત્રમાં કમ કમથી જન્મ લેવો અને મરણને પ્રાપ્ત થવું તેને એક ક્ષેત્ર પરાવર્તન કહે છે.

દશ કોડાકોડી સાગર અવસર્પિણી અને દશ કોડાકોડી સાગર પ્રમાણ ઉત્સર્પિણી કાળના પ્રત્યેક સમયમાં કમપૂર્વક જન્મ લઈને મરણને પ્રાપ્ત થવું તેને એક કાલ પરાવર્તન કહે છે.

સમ્યગ્ દર્શન-જ્ઞાન-ચારિત્રના ભાવોને છોડીને શેષ જેટલા પણ શુભાશુભ પરિણામ છે તેમને જથ્થાન્ય યોગ તથા કષાય અધ્યવસાય અને ઉત્કૃષ્ટ યોગ તથા કષાય અધ્યવસાયોને કમપૂર્વક કરવા તેને એક ભાવ પરાવર્તન કહે છે.

સાત લાખ નિત્યનિગોદ, સાત લાખ ઈતર નિગોદ, સાત લાખ પૃથ્વીકાયિક, સાત લાખ જલકાયિક, સાત લાખ અગ્નિકાયિક, સાત લાખ વાયુકાયિક, દશ લાખ પ્રત્યેક વનસ્પતિકાયિક, બે લાખ દ્રીન્દ્રિય, બે લાખ ત્રિન્દ્રિય, બે લાખ ચતુરિન્દ્રિય, ચાર લાખ પંચેન્દ્રિય તિર્યચ, ચાર લાખ નારકી, ચાર લાખ દેવ અને ચૌદ લાખ મનુષ્ય - આ ૮૪ લાખ જીવયોનિમાં કમપૂર્વક જન્મ-મરણ કરવા તેને એક ભવ પરાવર્તન કહે છે. આ પાંચ પરાવર્તનમાં પ્રત્યેકમાં અનંત કાળ લાગે છે. આવા અનંત પરાવર્તન સંસારી જીવ કરતા રહે છે તેવું સર્વજ્ઞના આગમમાં કહ્યું છે. પરાવર્તનનું વિશેષ સ્વરૂપ શ્રી સર્વાર્થસિદ્ધિ, શ્રી ગોમ્મટસાર વગેરે શાસ્ત્રોથી જાણવું.

શિષ્ય :- પ્રાણીદયા કોને કહે છે?

શ્રીગુરુ :- સ્પર્શન વગેરે પાંચ ઈન્દ્રિયો, કાયબળ વગેરે ત્રણ બળ, શ્વાસોચ્છવાસ અને આયુષ્ય - આ દશ પ્રકારના પ્રાણ કહ્યાં છે. પ્રત્યેક સંસારી જીવ આ દશમાંથી પોતાને યોગ્ય પ્રાણને ધારણ કરે છે. આ પ્રાણોને ધારણ કરવા તેને જીવન કહે છે અને તેનાથી રહિત થવું તેને મૃત્યુ કહે છે. જોકે આ દશ પ્રાણ પૌદ્ગલિક છે, જીવનું પોતાનું વાસ્તવિક સ્વરૂપ નથી છતાં અજ્ઞાની જીવ તેને પોતાનું સર્વસ્વ માને છે. તેમના સુરક્ષિત અને સ્વસ્થ રહેવાને પોતાને સુરક્ષિત અને સુખી માને છે અને તેમની હાનિ તથા અસ્વસ્થતાને પોતાનું મૃત્યુ અને દુઃખ માને છે. આ પ્રમાણે વસ્તુસ્વરૂપ જાણીને જગતના કોઈ પણ પ્રાણીના પ્રાણોને હાનિ પહોંચાડીને દુઃખી ન કરવાના અંતરંગ પરિણામોને પ્રાણી દયા કહે છે. અર્થાત્ આ જગતના કોઈ પણ જીવોને મારા નિમિત્તથી કિંચિત્ પણ કષ્ટ ન પહોંચે તે પ્રકારના પરિણામ અને અભિપ્રાય રાખીને યત્નાપૂર્વક મન-વચન-કાયાની પ્રવૃત્તિ કરવી તેને પ્રાણીદયા કહે છે.

ઉપસંહાર

આશય એ છે કે જેમના કોધાદિ કષાય શાંત થયા છે, મુક્ત (મોક્ષ) થવા સિવાયની અન્ય ઈચ્છાઓ પ્રધાનપણે રહી નથી, સંસાર પરિભ્રમણથી જેઓ ખેદયુક્ત છે અને જગતના દીન-દુઃખી પ્રાણીઓ પ્રત્યે જેઓને દયાભાવ વર્તે છે તે સાચો આત્માર્થી છે, તેમનામાં આત્માર્થીનો નિવાસ છે.

ઉત્થાનિકા:- હવે પૂર્વોક્ત ગાથા કથિત દશાની અનિવાર્યતાને દર્શાવનાર ગાથાસૂત્ર શ્રીગુરુ અવતરિત કરે છે -

ગાથા-૩૯

મૂળ ગાથા

દશા ન એવી જ્યાં સુધી, જીવ લહે નહિ જોગ;
મોક્ષમાર્ગ પામે નહીં, મટે ન અંતરરોગ ॥૩૯॥

હિન્દીગાથા

દશા ન એસી જહાં લગી, જીવ ગ્રહે નહીં યોગ ;
મોક્ષમાર્ગ પાચે નહીં, મિટે ન અંતરરોગ ॥૩૯॥
ગાથાર્થ :- પૂર્વોક્ત ગાથામાં કહેલી દશાને જ્યાં સુધી જીવ પ્રાપ્ત કરતો નથી ત્યાં સુધી તે મોક્ષમાર્ગને પ્રાપ્ત કરી શકતો નથી અને તેનો અંતરરોગ મટતો નથી.

ભગવાન મહાવીરનો દિવ્ય સંદેશ જીવો અને જીવવા દો (ક્રમાંક-૮)

❀ ❀ ❀ ❀ ❀ પૂ. આર્યિકા જિનરાજશ્રી માતાજી (અલકાદીદી) ❀ ❀ ❀ ❀ ❀

જીવનપથ પર આગળ વધી રહ્યો છે પથિક, પ્રભુ મહાવીરની કૃપાપ્રસાદ પામીને કૃતાર્થ થયો છે. “જીવો અને જીવવા દો.” તે જીવનનો એક અભિગમ છે, તો પોતાના મનોરંજન માટે તે કોઈને કષ્ટ કેવી રીતે પહોંચાડી શકે? મંથન ચાલી રહ્યું છે, વિચારી રહ્યો છે, સામાન્ય મનુષ્યની તો સર્વ ચેષ્ટાઓ મન આધારિત છે અને મનને જે ઈષ્ટ છે તેને પ્રાપ્ત કરવાના પુરુષાર્થમાં તે લાગેલું રહે છે. અર્થાત્ મનોરંજનના ઉપાયોને જ તે શોધતો રહે છે, પરંતુ મનોરંજન એવું હોવું જોઈએ કે જેનાથી પોતાને તો આનંદ મળે જ અને સાથે સાથે બીજાને કષ્ટ પણ ના થાય. પરંતુ જીવ મનોરંજનની તૃષ્ણામાં વ્યસની બનીને પોતાના જીવનને પણ નરક બનાવી દે છે અને બીજાનું જીવવું પણ હરામ કરી દે છે. લેખ ક્રમાંક-૭ માં સપ્ત વ્યસનોનું ક્રમથી ચિંતન ચાલી રહ્યું છે. જુગાર રમવો, માંસ ખાવું, દારૂ પીવો, પરનારી તથા વેશ્યાગમન આ બધાના દુષ્પરિણામ દ્વેષને કંપાવનાર છે. પથિક વિચારી રહ્યો છે. જ્ઞાનીઓએ શિકારને પણ દોષયુક્ત મનોરંજન કહ્યું છે. તેથી તે સંકલ્પબદ્ધ થઈ રહ્યો છે કે

★ શિકાર કરવો એ વ્યસનનો પરિત્યાગ કરું છું :-

મનોરંજન માટે જંગલમાં વિચરણ કરનાર પ્રાણીઓ પર કોઈ હથિયાર, તીર-કામઠા, બંદૂક આદિ ચલાવી તેના પ્રાણ હરણ કરવાં તે શિકાર કહેવાય છે. આ શિકાર કરવાની લત પડી જવી, તેના વગર મન ન લાગવું, વારંવાર એવી પ્રવૃત્તિ કરવી તે શિકાર રમવો નામનું એક વ્યસન છે.

અહો! કેવી ક્રૂરતા છે કે જેણે આપણું કાંઈ બગાડ્યું નથી, જેને આપણે ક્યારેય જોયું પણ નથી, જેને આપણે જાણતા પણ નથી, જે પોતાના જીવનના

સંરક્ષણ માટે જંગલમાં પોતાની જાતને સુરક્ષિત માનીને વિચરણ કરી રહ્યા છે, એવાં મૂક, નિર્દોષ પશુ-પક્ષીઓને માત્ર પોતાના મનોરંજન માટે કપટપૂર્વક સંતાઈને, અચાનક વાર કરીને મારી નાખવા, એવું કરીને તેમાં આનંદ માનવો; તેમાં મજા લેવી!! અરે! આ તો કેટલું મોટું પાપ છે. મનુષ્યની આવી વૃત્તિઓને જોઈને જ પ્રભુએ પોતાનો સંદેશ આપ્યો - “જીવો અને જીવવા દો.” આમ, તો શિકાર જંગલી જાનવરોને કે પક્ષીઓને પકડવાની કે મારવાની એક પ્રાચીન પ્રક્રિયા છે. પરંતુ પ્રત્યેક પ્રાચીન પ્રક્રિયાઓ ખરી જ હોય, કરણીય જ હોય એ જરૂરી નથી.

★ શિકારના વિષયમાં વિશેષ જાણકારી:-

ભોજન, વ્યાપાર કે મનોરંજન (ટ્રોફી હંટિંગ) માટે શિકાર કરવામાં આવે છે; જેમાં આગ્નેય અસ્ત્રો, ધનુષ-બાણ, શિકારી કૂતરાઓનો પણ ઉપયોગ થાય છે.

★ શિકાર એક અવૈધ અપરાધ :-

ભારતમાં વન્યજીવ સંરક્ષણ અધિનિયમ, ૧૯૭૨ ની વિભિન્ન ધારાઓમાં શિકાર પૂર્ણરૂપે પ્રતિબંધિત છે. તેનું ઉલ્લંઘન કરવાથી કઠોર દંડ અને કારાવાસનું વિધાન છે.

★ શિકારના પ્રકાર :-

★ મનોરંજન શિકાર:-

જૂના જમાનામાં રાજા-મહારાજાઓ દ્વારા શિકાર એક મહત્વપૂર્ણ મનોરંજન હતું. વર્તમાનમાં પણ અનેક ધનાઢ્ય લોકો તથા અન્ય પણ શિકાર કરવા રૂપ મહાપાપ પ્રવૃત્તિથી ગ્રસિત છે.

★ ટ્રોફી હંટિંગ :-

૧૯૭૨ માં જંગલી જાનવરોનો શિકાર કરવો પૂર્ણરૂપથી પ્રતિબંધિત અને દંડનીય અપરાધ છે. આ કાનૂન અનુસૂચી I - IV અંતર્ગત આવનાર જાનવરોની રક્ષા કરે છે, તેનું ઉલ્લંઘન કરતાં ૩-૭ વર્ષની જેલ અને મોટા દંડની જોગવાઈ છે.

વ્યવસ્થિત છે પથિકનું મન, શા માટે આવા જુલમ અને અત્યાચાર નિર્દોષ, મૂક, નિર્બળ પ્રાણીઓ પર ? માત્ર પોતાના મનોરંજન માટે? પેટની ક્ષુધા શાંત કરવા માટે ? કામાદિ વાસનાની તૃપ્તિ માટે? અથવા ધનાદિના લોભવશ? શિકાર કરવો એક મહાપાપ છે પરંતુ દુર્બુદ્ધિ મનુષ્ય પોતાની અજ્ઞાનતાનું કારણ સમજી જ નથી શકતો. જે ક્ષણિક સુખ માટે હું આ મહાપાપનું સેવન કરી રહ્યો છું તે મારા ભવિષ્ય માટે નરકનું દ્વાર ખોલી રહ્યું છે. જો કોઈ દુષ્ટ દુર્બુદ્ધિ આ પાપનો ત્યાગ કરી દે તો અવશ્ય તે આ ભવ-પરભવમાં સુખ પ્રાપ્ત કરશે જ, જીવથી શિવ થશે, કિંકરથી શંકર, નરથી નારાયણ થઈ જશે. પથિકને ભગવાન મહાવીરના પૂર્વભવનું વૃતાન્ત સ્મૃતિપટ પર ઝળકી રહ્યું છે કે જ્યાંથી શરૂ થઈ હતી તેમના શાશ્વત સુખની યાત્રા.

★ પુરુરવા ભીલની કથા:-

પુરુરવા ભીલ જે ભગવાન મહાવીર સ્વામીનો જીવ હતો, ભીલની પર્યાયમાં તે એક શિકારી હતો. શિકાર કરીને, વન્ય પ્રાણીઓને મારીને પોતાની અને પોતાના પરિવારની ક્ષુધા શાંત કરતો હતો. શિકારની શોધમાં વન-વન ભટકતો હતો. એક દિવસ શિકાર કરવા માટે પોતાની પત્ની કાલિકાને સાથે જંગલમાં લઈ તે અત્ર-તત્ર ભટકી રહ્યો હતો. ઘણો સમય પસાર થવા છતાં તેને કોઈ શિકાર મળ્યો ન હતો. એટલામાં અચાનક તે વૃક્ષોના ઝુંડ પાસે પહોંચ્યો. તેણે જોયું કે કોઈ પ્રાણીની શ્વાસોસ્પ્રવાસની ક્રિયાથી છોડવાં હલી રહ્યા હતા. તેણે પત્ની કાલિકાને કહ્યું કે અહીં નક્કી કોઈને કોઈ પ્રાણી સંતાયેલું હોવું જોઈએ. જરા ઝાડી હટાવીને જોયું તો ત્યાં એક નિઃસ્પૃહ, નિરીહ વૃત્તિધારક, ધીર-

વીર-ગંભીર મુદ્રાના ધારક, રત્નત્રય વિભૂષિત મુનિરાજ ધ્યાનમાં લીન હતા. અજ્ઞાની ભીલ સમજી શક્યો નહીં તેમના સ્વરૂપનો મહિમા ! તે દુર્બુદ્ધિ તેમને જોઈને પ્રસન્ન થઈ કહેવા લાગ્યો કે મને શિકાર મળી ગયો. આજ સુધી ક્યારેય મનુષ્યનો શિકાર કર્યો નહોતો, પરંતુ મને આજે આ અવસર મળ્યો છે તો હું હાથમાંથી નહીં જવા દઉં. એમ વિચારી ધનુષ્ય તાણી તીર ચલાવવા તૈયાર થયો ત્યારે તેની પત્ની કાલિકા તેને રોકતાં કહે છે કે અરે! દુર્મતિ ભીલ! આ તું શું કરી રહ્યો છે? આ તો વનના દેવતા છે. હું તને આ મહાપાપ નહીં કરવા દઉં. પરંતુ તે ભીલ માનતો નથી. તે કહે છે કે તું દૂર હટ, મને સમજાવીશ નહીં. આજે આ મનુષ્યનો વધ કરી હું મારી ક્ષુધા શાંત કરીશ. પરંતુ ભીલડીના આગ્રહપૂર્વક સમજાવવાથી તે પુરુરવા ભીલ માની જાય છે. મુનિશ્વરનો મહિમા તે સમજે છે. ભક્તિથી નતમસ્તક થઈ તેમના ચરણોમાં માથું નમાવે છે અને તેમનો ઉપદેશ સાંભળી પોતાના અનાદિકાળની પાપની બેડીઓ તે તોડવા લાગે છે. તેનું અજ્ઞાન અંધકાર નષ્ટ થતું જાય છે. જ્ઞાનનો પ્રકાશ થાય છે. માટે તે પાપ-પુણ્ય કર્મનો વિચાર કરવામાં પ્રવૃત્ત થાય છે. મુનિરાજ તેને કહે છે હે ભીલ! હવે આ શિકારરૂપી મહાપાપનો ત્યાગ કર. ત્યારે તે ભીલ કહે છે કે પ્રભુ! જો હું શિકાર નહીં કરું તો મારું અને મારા પરિવારનું પેટ કેવી રીતે ભરીશ? ત્યારે ગુરુદેવ તેને સમજાવે છે કે જો પેટ ભરવા માટે પ્રકૃતિએ ઘણા ખાદ્ય પદાર્થો આપણને આપ્યા છે. તે શાકાહારી, નિર્દોષ પદાર્થોથી ક્ષુધા પણ શાંત થશે અને મહાપાપથી પણ તું બચીશ. આપણું શરીર કાંઈ કબ્રસ્તાન છે કે જેમાં મડદા દાટવાનું કામ થાય? ગુરુદેવની અમૃતવાણીનું પાન કરી જેનો આત્મા તૃપ્ત થયો છે એવો ભીલ ગુરુઆજ્ઞા શિરોધાર્ય કરી શિકારત્યાગ, માંસત્યાગનો નિયમ લે છે. કાલાન્તરમાં તેના નિયમની પરીક્ષા કરવા માટે તેને એવો ભયાનક રોગ થયો, જેનું નિવારણ ઔષધને માંસ સાથે લેવાથી

આરોગ્ય માટેનું પંચામૃત

પૂજ્ય સમણ શ્રુતપ્રજ્ઞ

આજના ઝડપી યુગમાં આરોગ્યનું મહત્વ અસાધારણ રીતે વધી ગયું છે. ખરેખર જોવામાં આવે તો આજના સમયમાં બીમાર પડવું એક ગુના સમાન બની ગયું છે, કારણ કે જીવનની ગતિ એટલી ઝડપી છે કે બીમારી આપણને દરેક ક્ષેત્રમાં પાછળ ધકેલી દે છે. આજના લોકોની જીવનચર્યા સંપૂર્ણ રીતે બદલાઈ ગઈ છે - આહારશૈલી, વિચારશૈલી અને દૈનિક જીવનશૈલી - આ બધુ જ કંઈક કૃત્રિમ અને અસંતુલિત બની ગયું છે. તેથી આરોગ્ય જાળવવા માટે આ બધામાં પરિવર્તન લાવવું અત્યંત આવશ્યક છે.

શરીરમાં સતત ડેમેજ અને રીપેરીંગની પ્રક્રિયા ચાલતી રહે છે. જ્યારે શરીરમાં ડેમેજની પ્રક્રિયા ઝડપી બને અને રીપેરીંગની પ્રક્રિયા ધીમે પડે ત્યારે જ રોગોની શરૂઆત થાય છે. આજના સમયમાં સતત વધતું પ્રદૂષણ, ખેત-પેદાશોમાં રાસાયણિક ખાતરો અને પેસ્ટિસાઈડ્સનો ઉપયોગ, ખોરાકમાં ભેજભરેલા જેવી સમસ્યાઓને કારણે શરીરમાં ડેમેજની પ્રક્રિયા ઝડપી બને છે. પરિણામે શરીર નબળું પડે છે અને શરીરને રોગો ઘેરી લે છે.

આરોગ્ય માટેનું પંચામૃત :

સ્વાસ્થ્ય જીવન માટે પાંચ મુખ્ય આધારસ્તંભો ખૂબ જ જરૂરી છે, જેને આરોગ્યનું પંચામૃત કહેવાય છે.

૧. સમ્યક્ શ્રમ:

- શારીરિક પ્રવૃત્તિ આરોગ્યનું પ્રથમ પગથિયું છે.
- ચાલવું શરીર માટે સૌથી સરળ અને અસરકારક વ્યાયામ છે. તે દરેક અંગ સુધી પૂરતો ઓક્સિજન પહોંચાડે છે. બેઠાં જીવન રોગોનું ઘર છે તેથી શક્ય હોય ત્યાં સુધી ચાલતા રહેવું જોઈએ.
- વ્યાયામ દ્વારા શરીરના દરેક અંગ અને માંસપેશીઓ લચીલી બને છે. રોજિંદા જીવનમાં ગર્દન, ખભા, હાથ, કમર, પેટ, ઘૂંટણ અને પગ માટેની સૂક્ષ્મ કસરતો કરવી ખૂબ જ લાભદાયક છે.
- પ્રાણાયામ શરીરની રોગપ્રતિકારક શક્તિ વધારવામાં મદદ કરે છે. નિયમિત દીર્ઘ શ્વાસ અને કુંભક દ્વારા શરીરમાં ઊર્જાનો સંચાર થાય છે.

૨. સમ્યક્ ભોજન:

- આહાર આપણા આરોગ્યનો મુખ્ય આધાર છે.
- જ્યાં ત્યાં, જ્યારે ત્યારે અને જે તે ન ખાવું જોઈએ. ખાવામાં સંયમ રાખવો જરૂરી છે અને ભૂખ કરતા થોડું ઓછું ખાવું જોઈએ.
- બે ભોજન વચ્ચે ઓછામાં ઓછા પાંચ કલાકનું અંતર રાખવું જોઈએ, જેથી પાચન યોગ્ય રીતે થઈ શકે.
- ખોરાકને ખૂબ સારી રીતે ચાવીને ખાવાથી પાચનતંત્ર ઉપર ભાર ઓછો પડે છે.
- ભોજન સમયે કે તરત પછી પાણી પીવાથી પાચનમાં ખલેલ પડે છે - એટલે આ ટાળવું જોઈએ.
- રાત્રિભોજન ટાળવું આરોગ્ય માટે ખૂબ જ હિતાવહ છે.
- રેસ્ટોરેન્ટનું ખાવાનું ટાળવું જોઈએ, જેથી તામસિક અને રાજસિક આહારથી બચી શકાય.
- આહારમાં ઘઉંનું પ્રમાણ ઘટાડીને બાજરી, જવ અને જુવાર જેવા અનાજનો સમાવેશ વધારવો જોઈએ.
- ખાસ કરીને સુગર, નમક (મીઠું) અને મેંદો - આ ત્રણ સફેદ ઝેરથી દૂર રહેવું ખૂબ જ જરૂરી છે.

૩. સમ્યક્ ચેક અપ:

- આરોગ્ય જાળવવા માટે નિયમિત ચેક અપ અનિવાર્ય છે. દર છ મહિને એકવાર બોડી ચેક અપ કરાવવું જોઈએ. ખાસ કરીને વિટામિન D, વિટામિન B12, હિમોગ્લોબિન વગેરેનું નિયમિત પરીક્ષણ કરાવવું જરૂરી છે.
- શાકાહારીઓ માટે વિટામિન D મુખ્યત્વે સૂર્યપ્રકાશમાંથી મળે છે, છતાં લોકો આ બાબતે અવગણના કરે છે. તેવી જ રીતે B12 ની કમી હોય તો ડોક્ટરના માર્ગદર્શન હેઠળ તેનો કોર્સ કરી લેવો જોઈએ.

૪. સમ્યક્ જીવનશૈલી :

- આજના લોકોની જીવનશૈલી અનિયમિત અને આળસુ બની ગઈ છે. શરીર વારંવાર રોગોના સંકેતો

(૪) અકસ્માત્ કોઈ પ્રતિકૂળ પરિસ્થિતિ આવી જતાં ચિત્ત વિક્ષેપને પ્રાપ્ત થતું નથી.

આ પ્રકારે કાયકલેશ તપના અનેકવિધ ગુણો જાણીને યથાસંભવ શક્તિત્તઃ, વિવેકપૂર્વક, ઉત્સાહપૂર્વક, ગુરુઆજ્ઞાથી તેનું અનુષ્ઠાન કરવું જોઈએ, જેનું ફળ શીઘ્ર મોક્ષલક્ષ્મીનો સમાગમ છે એવો નિર્મોહી મહાતપસ્વીઓનો ઉપદેશ છે.

અંતરંગ તપ

૧. પ્રાયશ્ચિત્ત

સ્વરૂપ :- ‘પ્રાયઃ’ શબ્દનો એક અર્થ અપરાધ છે તથા ચિત્ત શબ્દનો એક અર્થ શુદ્ધિ કરવી છે. આ અપેક્ષાએ પ્રાયશ્ચિત્તનો અર્થ પોતાના અપરાધોની શુદ્ધિ કરવી તે છે અથવા પ્રાયઃ શબ્દનો એક અર્થ સાધુલોક પણ છે તથા ચિત્તનો અર્થ મન લાગવાથી છે. આ અપેક્ષાએ સાધુપુરુષોનું ચિત્ત જેમાં લાગે છે તે પ્રાયશ્ચિત્ત છે અથવા “પોતાના પ્રમાદજન્ય દોષોનો પરિહાર કરવો પ્રાયશ્ચિત્ત છે.” ઉપરોક્ત બધી વ્યાખ્યાઓનો અંતરંગ આશય એક જ છે, પોતાના પૂર્વકૃત દોષોનું પરિમાર્જન કરવું. આમાં ભગવાન કે ગુરુની સામે દીન બનીને પ્રસ્તુત થવાથી અહંકાર આદિ કષાયોનો નિગ્રહ થાય છે તથા ભવિષ્યમાં તે દોષો ફરી કરવાની ઈચ્છાનો નિરોધ કરાય છે તેથી તેને તપ માન્યું છે. કર્મ-નિર્જરાનો આ સૌથી સુગમ અને સરળ ઉપાય છે કારણ કે આમાં માત્ર અંતરંગ ભાવ બદલવાના છે, બહારથી કાંઈ કરવાનું હોતું નથી. દંડ તો માત્ર ફરી વિસ્મરણ ન થઈ જાય તે માટે આપવામાં આવે છે. મુખ્ય તો દોષનો સ્વીકારભાવ અને તેના પ્રત્યે પશ્ચાત્તાપનો ભાવ છે. આ તપ ચાર ચરણમાં પૂર્ણ થાય છે.

(૧) આલોચના :- “પોતાના દ્વારા થયેલા દોષોને અંદરથી અપરાધના રૂપમાં સ્વીકાર કરી તેને ગુરુ કે ભગવાનના સામે નિર્દોષ બાળકવત્ માયાચારી વિના સરળ ચિત્ત થઈને હૃદય ખોલીને પ્રસ્તુત કરવા કે બતાવવા આલોચના કહેવાય છે.” આલોચના શબ્દથી તાત્પર્ય બીજાને દેખાડવા કે પ્રસ્તુત કરવાથી છે. તેના

પણ બે ચરણ છે :- એક તો દોષનો સ્વીકાર કરવો તથા બીજો દોષને અન્યની સામે કહેવો. પહેલો અપરાધબોધ કહેવાય છે. અપરાધબોધ થઈ જવા માત્રથી તે દોષની તીવ્રતા મોટા ભાગે ઓછી થઈ જાય છે અર્થાત્ તે દોષ હવે અનંત સંસારને વધારનાર તથા દુર્ગતિઓમાં લઈ જનાર નથી રહેતો. આ આંતરિક વિશુદ્ધિથી દોષની બાકીની શક્તિ પણ અત્યંત ક્ષીણ થઈ જાય છે અને તે યથાસંભવ નિર્દોષ થઈ જાય છે. હવે પછીના બે ચરણ માત્ર ઔપચારિકતા બનીને રહી જાય છે. અહીંયા ધ્યાન રાખવા યોગ્ય એક વાત એ છે કે ભગવાનની પ્રતિમા સામે આલોચના કરવાની તુલનામાં અપેક્ષાએ યોગ્યગુરુની સામે આલોચના કરવાથી દોષપ્રમાર્જન કથંચિત્ શીઘ્ર અને વધારે થાય છે કારણ કે ગુરુની સામે કહેવામાં આપણને જે લજ્જાનો અનુભવ થાય છે કે તેમના સમક્ષ કહેવામાં આપણો સૂક્ષ્મ અહંભાવ વચમાં આવે છે, તે લજ્જા અને સૂક્ષ્મ અહંભાવની તિલાંજલિ આપવી પડે છે. આનાથી તે દોષની સાથે-સાથે શિષ્યની મિથ્યા લજ્જા, અહં આદિનો પણ પરિહાર થઈ જાય છે, જેથી તે દોષ શીઘ્ર ક્ષીણ થઈ જાય છે કારણ કે શિષ્યે પૂર્ણ પ્રામાણિકતા અને ઈમાનદારી સાથે આલોચના કરી છે. ભગવાનની પ્રતિમા સામે એકાંતમાં પોતાના દોષોની આલોચના કરવાથી જો કે દોષોનું પરિમાર્જન તો થાય જ છે પરંતુ ઉપરોક્ત લજ્જા અને અહં નામના દોષ કદાચિત્ પરિમાર્જિત થઈ શકતા નથી તેથી યોગ્યગુરુની સામે આલોચના કરવી વધારે પ્રભાવી છે.

(૨) પ્રતિક્રમણ :- ગુરુ, ભગવાન કે આત્માની સાક્ષીમાં પોતાના દોષ માટે પોતે જ પોતાને ધિક્કારતા, “મારા દોષ મિથ્યા થાય” એમ કહેવું અર્થાત્ ભાવ પ્રસ્તુત કરવા પ્રતિક્રમણ કહેવાય છે. ‘ધિક્કારભાવ’ અંતરંગ પશ્ચાત્તાપની તીવ્રતા વ્યક્ત કરે છે તથા ‘મારો દોષ મિથ્યા થાવ’ આ ભાવ એ બતાવે છે કે મારાથી અજાગૃતિપૂર્વક અપરાધ થયો છે પરંતુ હે પ્રભુ ! આટલી

(અનુસંધાન પાના નં. ૨૯ પર)

મનન કરે તો સમ્યક્ત્વ આવે. તે આવ્યા પછી, વ્રત પચ્યાખાણ આવે, ત્યાર પછી પાંચમું ગુણસ્થાનક પ્રાપ્ત થાય.

સાયું સમજાઈ તેની આસ્થા થઈ તે જ સમ્યક્ત્વ છે. જેને ખરા-ખોટાની કિંમત થઈ છે, તે ભેદ જેને મટ્યો છે તેને સમ્યક્ત્વ પ્રાપ્ત થાય.

અસદ્ગુરુથી સત્ સમજાય નહીં; સમકિત થશે નહીં. દયા, સત્ય, અદત્ત ન લેવું એ આદિ સમાચાર એ સત્પુરુષની સમીપ આવવાના સત્સાધન છે. સત્પુરુષો જે કહે છે તે સૂત્રના, સિદ્ધાન્તના પરમાર્થ છે. સૂત્ર સિદ્ધાન્ત તો કાગળ છે. અમે અનુભવથી કહીએ છીએ, અનુભવથી શંકા મટાડવાનું કહી શકીએ છીએ. અનુભવ પ્રગટ દીવો છે; ને સૂત્ર કાગળમાં લખેલ દીવો છે.”

પરમકૃપાળુદેવ અન્યત્ર જણાવે છે કે, “એક વાત સમજાય નહીં ત્યાં સુધી બીજી વાત સાંભળવી શું કામની? એક વાર સાંભળ્યું તે સમજાય નહીં ત્યાં સુધી બીજી વાર સાંભળવું નહીં. સાંભળેલું ભૂલવું નહીં - એક વાર જમ્યા તે પચ્યા વગર બીજું ખાવું નહીં તેની પેઠે. તપ વગેરે કરવા તે કાંઈ મહાભારત વાત નથી; માટે તપ કરનારે અહંકાર કરવો નહીં. તપ એ નાનામાં નાનો ભાગ છે. ભૂખે મરવું ને ઉપવાસ કરવા તેનું નામ તપ નથી. માંડીથી શુદ્ધ અંતઃકરણ થાય ત્યારે તપ કહેવાય; અને તો મોક્ષગતિ થાય.”

પરમકૃપાળુદેવના વચનામૃત છે કે, “અસત્સંગ, અસત્પ્રસંગ, આરંભ-પરિગ્રહ એ વૈરાગ્ય, ઉપશમના કાળ સમાન છે, તેથી સાચી શ્રદ્ધા થવી કે ટકવી મુશ્કેલ છે. જ્યાં પરમાર્થની ચર્ચા થતી હોય, સંસારની અસારતા સમજાતી હોય, સ્વદોષ દેખવાની પ્રેરણા થતી હોય, શાસ્ત્રોના સુંદર પ્રશ્નો થતાં હોય, જ્ઞાનધ્યાનની સુકથા થતી હોય, જ્યાં સત્પુરુષોના ચરિત્રો પર વિચારણા થતી હોય, તત્ત્વજ્ઞાનના તરંગની લહરીઓ છૂટતી હોય તેવો સત્સંગ જીવને હિતકારી છે; તેથી સત્શ્રદ્ધા પ્રગટે છે

અને ત્યાં વૃત્તિઓ રોકાઈ તલ્લીનતા થવાનું કારણ બને છે.”

પરમહંસની વાણી છે કે, “આત્મ સંશોધન માટે માનવે શારીરિક ટેવોને બદલવી પડશે; છોડવી પડશે. મનના આગ્રહો અને વલણોને છોડવા પડશે. ચેતનાના વિભાવોને ત્યજવા પડશે. પ્રારંભમાં તો અતિ દુષ્કર લાગશે, જાણે અતિ કડવું ઔષધ પીવા જેવું લાગશે, પરંતુ પુનઃ પુનઃ અભ્યાસ કરવાથી, મનના વલણને બદલવાથી એક ક્ષણવાર પણ મનને આત્મ સંશોધનમાં યોજવાથી જે આનંદનો અનુભવ થશે તે ક્ષણ જીવ માટે શાશ્વતી બની જશે, પછી તું સ્વયં સામર્થ્યને પામીને પરમપદને પ્રાપ્ત કરીશ. પરંતુ જો તારી બુદ્ધિમાં એ પરમપદનું મહત્ત્વ આવ્યું નહીં હોય તો તને શ્રદ્ધા થશે નહીં.”

પંડિત શીતલપ્રસાદજીના ઉદ્ગારો અત્યંત સરળ છે,

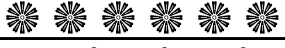
जिस पदार्थमें विचारते विचारते बुद्धि नहीं जमती है उस पदार्थ की रुचि नहीं पैदा होती है, जिस में रुचि नहीं जमती है वहां चित्त भी नहीं लगता - बहिरात्मा अज्ञानी जीवकी बुद्धि आत्मा के स्वरूप के ज्ञानमें नहीं जमती इससे उसको आत्मा के स्वरूप का श्रद्धान भी नहीं होता । इसीसे उसका चित्त आत्मा के ध्यान में नहीं लगता ।

આ યુગમાં બુદ્ધિની પ્રધાનતા છે. આથી જે વિષય બુદ્ધિમાં ન સમજાય તે વિષયમાં શ્રદ્ધા થતી નથી. જગતના વ્યવહારમાં પણ આવું જ જોવામાં આવે છે, તો પછી પરમાર્થ માર્ગના ગૂઢ રહસ્યો બુદ્ધિમાં ન ઉતરે તો શ્રદ્ધા તો ક્યાંથી થાય? છતાં બધા જ ઉકેલ કંઈ બુદ્ધિથી સમાધાન પામતાં નથી. શ્રદ્ધાયુક્ત બુદ્ધિથી તેવી સમસ્યાના સમાધાન થાય છે.

પરમ પૂજ્ય બહેનશ્રી ચંપાબેનની ધન્યવાણીમાં લખાય છે કે, “આત્મા ન્યારા દેશમાં વસનારો છે, પુદ્ગલનો કે વાણીનો દેશ તેનો નથી.

(અનુસંધાન પાના નં. ૧૫ પર)

ધર્મનું મૂળ : દયા

બા. ડા. બિન્દુદીદી (રાજકોટ)

કેવળ વેશ અને પરિવેશ બદલવા માત્રથી મોહ-મૂર્છા, મમત્વ કે આસકિતનો અભાવ નથી થતો. પરસ્પર વિચારોના પરિવર્તનથી પણ જીવનમાં પરિવર્તન નથી આવતું. પરિવર્તન તો આવે છે ધ્યેય - લક્ષ્ય બદલવાથી, નિશ્ચિત કરવાથી. તન, મન, ધનનું સુયોગ્ય પરિણમન લક્ષ્ય - ધ્યેયના સુયોગ્ય પરિવર્તનથી જ સંભવે છે. જીવનના મૂલ્યને નહીં સમજવાને કારણે જ મોહ, મૂર્છાના પરિણામ થાય છે. અર્થની ગૌણતાથી જ પરમાર્થની પ્રાપ્તિ છે. પરંતુ આજે સમાજ, જનસમૂહના મસ્તિષ્ક પર ધન-અર્થ જ સવાર થઈ ચૂક્યા છે. ધનના નોકર, ગુલામ બની ગયા છે. જીવનની અમૂલ્ય ક્ષણો આમ વીતતી, પસાર થતી જાય છે અને માનવી અર્થસંગ્રહમાંથી નવરો થતો નથી, બલકે ડૂબતો જાય છે.

પહેલાના સમયમાં ધન, સંપત્તિ, રૂપિયા સુરક્ષિત, ગુપ્ત રાખવા માટે જમીનમાં દાટવામાં આવતાં હતાં. હવે જમાનો બદલાયો છે. પોતાની ધન-સંપત્તિને ગુપ્ત રાખવા માટે વિદેશી સાધનોનો ઉપયોગ કરવામાં આવી રહ્યો છે. તે ધન કેટલું, ક્યાં અને કઈ રીતે, કોના દ્વારા રાખવામાં આવ્યું છે તે કેવળ તે ધનના માલિકને જ ખબર હોય છે. તે ધન-સંપત્તિના માલિકનું મૃત્યુ થતાં તે ધનનો લાભ ન તેના પરિવાર, સમાજ, રાજ્ય કે ન તો તેના રાષ્ટ્રને પ્રાપ્ત થાય છે. કાળું ધન કાળની ગર્તામાં ક્યાંય ખોવાઈ જાય છે.

“દયા ધર્મનું મૂળ છે, પાપ મૂળ અભિમાન, તેથી દયા ન છોડીએ, જ્યાં લગી ઘટમાં પ્રાણ.”

ધર્મનો અર્થ વસ્તુ નથી; ‘ભાવ’ છે. સારા, સાચા, સુયોગ્ય ભાવ ધર્મ છે અને ખરાબ, ખોટા, અયોગ્ય ભાવ અધર્મ છે. આમ, ભાવો પર જ ધર્મનો પ્રાસાદ ટકેલો રહે છે. ઉન્નત, ઉજ્જળ ભવિષ્યનું મૂળ ધર્મ છે. જેણે દયાને પોતાના જીવનમાં ઉત્કૃષ્ટ સ્થાન આપ્યું છે તેના જીવનમાં જ મોહ, લોભ અને

પરિગ્રહનો અભાવ થાય છે. આવો મનુષ્ય પછી કદી અહીં તહીં ભટકી શકતો નથી, ભૂલો પડી શકતો નથી, બલકે ભટકેલા જીવોને યોગ્ય માર્ગ પર, યોગ્ય લક્ષ્ય ભણી જવા માટે પ્રેરિત કરે છે, સહાયક બને છે. સંતોએ દયાને જ સર્વશ્રેષ્ઠ ધર્મ કહ્યો છે તો આદિપ્રભુએ પણ મુક્ત કંઠે દયાધર્મની ઘોષણા કરી છે. વિશ્વના સર્વ ધર્મોમાં દયાનું સર્વોચ્ચ સ્થાન છે.

યોગ્ય કાર્ય નહીં કરવાને કારણે, અયોગ્ય પ્રવૃત્તિને કારણે નર, નારકી બને છે અને યોગ્ય કાર્ય કરવાને કારણે, કર્તવ્યપાલન કરવાને કારણે નર, નારાયણ બને છે. મનુષ્યનું નારકી બનવાનું કાર્ય અતીતમાં અનંત કાળથી થતું આવ્યું છે. પરંતુ હવે જાગૃત થઈ નરક ગતિના કાર્યો કરવાથી અટકવાનું છે. યોગ્ય કાર્યો અને કર્તવ્યપાલન માટે અનેક પ્રકારના ઉચિત સાધનો ઉપલબ્ધ છે. ખોટાં કાર્યોમાં પ્રવૃત્ત ન થવું એમાં મનુષ્યની કસોટી છે અને તે કસોટીમાંથી પાર ઉતરવું, સફળ થવું તે સ્વયં કાજે પરમાર્થની પ્રાપ્તિ છે. પોતાના જીવનની રક્ષા કાજે અન્ય જીવોનું જીવન સમાપ્ત કદી ન કરવું જોઈએ. દીવાન અમરચંદે સિંહને માંસાહાર ન આપતા જલેબી અને દૂધનો ખોરાક આપી અહિંસાધર્મની રક્ષા કરી હતી તો રાણા પ્રતાપ જેવા મહાન પ્રતાપી, દેશપ્રેમી શાસકે ઘાસ અને રોટી ખાઈને અહિંસાધર્મને જીવનમાં ચરિતાર્થ કર્યો હતો. જીવરક્ષાના માધ્યમથી જ અહિંસાધર્મનું પાલન સંભવ છે. એક જીવન સમાપ્ત કરી, નવા જીવનની પ્રાપ્તિ પણ હિંસા જ છે. જે અહિંસાધર્મને જીવનમાં સુપેરે આચરિત કરે છે તેના ચરણોમાં દેવો પણ નતમસ્તક થઈ ઊભા રહે છે.

વર્તમાનમાં તો આવી હાલત છે,

“इंसानियत की रोशनी गुम हो गई कहाँ ।
साथे है आदमी के मगर आदमी कहाँ ॥”

આપણે આપણા પૂર્વજો, દાદાઓ, માતા-

શું જૈનોના ચારેય ફિરકા એક થઈ શકે? કેવી રીતે?

પારુલબેન ભરતકુમાર ગાંધી

પ્રસ્તાવના :-

આજકાલ દરેક ધર્મમાં અનેક શાખાઓ ફૂટી નીકળી છે. આવી શાખાઓને કારણે ધર્મના મૂળ સ્વરૂપમાં સમૂળગો બદલાવ આવી જાય છે. ધર્મ એ આકાશમાંથી વરસતા વરસાદી પાણી જેવો છે. જ્યારે પાણી આકાશમાંથી વરસે ત્યારે તે સંપૂર્ણપણે શુદ્ધ હોય છે, પરંતુ જેવું તે નીચે સૃષ્ટિના વાતાવરણમાં આવે અને જુદી જુદી જગ્યાએ પડે ત્યારે તેના સ્વાદ અને ગુણ બદલાઈ જાય છે. વરસાદ જો કૂવામાં પડે તો પાણી મીઠું બની જાય છે, તે જ જળ જો સમુદ્રમાં પડે તો ખારું થઈ જાય છે, ગટરમાં પડે તો ગંદુ અને બિનઉપયોગી બની જાય છે. તે જ પાણીને જો ખારી જમીનમાં ઉતારવામાં આવે તો ક્ષારવાળું થઈ પચવામાં ભારે બની જાય છે. એ જ પાણી છીપમાં પડે તો મોતી બની જાય છે. નદીમાં પડે તો પચવામાં હલકું બની જાય છે.

આ જ રીતે ભગવાન મહાવીરે પ્રવર્તાવિલો ધર્મ સંપૂર્ણ શુદ્ધ હતો. પરંતુ અત્યારે તેમાંથી અનેક પંથો અને સંપ્રદાયો પડી ગયા છે. બધાનું સ્વરૂપ જુદું, માન્યતાઓ જુદી, રીત-રિવાજો જુદા, ભક્તિ કરવાની રીત જુદી. ધર્મ પ્રવર્તાવિનારા ભગવાન મહાવીર, બધા સંપ્રદાયો તેને માને પણ ખરા પરંતુ તેમાં દેખાદેખી, આરંભ, સમારંભ, આડંબર વગેરે ફૂલ્યા, ફાલ્યા, ફલસ્વરૂપ ધર્મનું સ્વરૂપ સમૂળગું જ બદલાઈ ગયું. આ પંથો અને સંપ્રદાયના અનુયાયીઓ તેને જ મહાન ગણી અંદરોઅંદર ઝઘડવા લાગ્યા. સંપ્રદાયો-પંથો વગેરેનું મૂળ વ્યવસ્થા જળવાય તે ઉદ્દેશ છે, પરંતુ તેને બદલે તે વૈરના-વૈમનસ્યના બીજ વાવવાનું કાર્ય કરે છે. પરિણામ એ આવ્યું કે પૂર્વની અપેક્ષાએ વર્તમાને ધર્મ ક્ષીણ થતો જાય છે. મહાવીરનો ધર્મ આજે વગોવાઈ રહ્યો છે. તેની તેજસ્વિતા, પ્રભાવ, આધિપત્ય ખોઈ બેઠો છે.

★ ભગવાન મહાવીરના નિર્વાણ પછી ઊભી થયેલી જૈન ધર્મની જુદી જુદી પરંપરાઓ :-

શ્વેતાંબર :-

મૂર્તિપૂજક - મૂર્તિપૂજામાં માને, ભગવાનની આંગી કરે, તેમાં પુણ્ય માને.

સ્થાનકવાસી - મૂર્તિપૂજામાં ન માને, હિંસાને હિંસા માને, મુખ પર મુખવસ્ત્રિકા પહેરે.

તેરાપંથી - સિદ્ધાંત પર ભાર દે છે. મૂર્તિપૂજા ન કરે, ઈલેક્ટ્રીસીટીમાં પાપ ન માને.

દિગંબર :-

વીસપંથી - ફળ, ફૂલ, કેસર, મીઠાઈ, ધૂપ વગેરેથી પૂજા કરે.

તેરાપંથી - તીર્થંકરોની મૂર્તિને જ માને, દેવ-દેવીને નહિ, ચોખા-લવિંગ-કોપરાથી પૂજા કરે, આરતી ન કરે.

તરણતારણ - મૂર્તિપૂજા ન કરે. તપ-ધ્યાન-શાસ્ત્રાભ્યાસમાં માને. કુંદકુંદાચાર્યના ગ્રંથ તથા તારણસ્વામીના ૧૪ ગ્રંથોને જ માને.

શ્વેતાંબરની મુખ્ય માન્યતા :- વસ્ત્ર સહિત મોક્ષ થઈ શકે. સ્ત્રીનો મોક્ષ થઈ શકે, કેવળી પણ શરીર ટકાવવા આહાર કરે. અંગસૂત્રો, આગમ હાલ ઉપલબ્ધ છે તેને માને.

દિગંબરની મુખ્ય માન્યતા :- વસ્ત્ર સહિત મોક્ષ ન થઈ શકે, સ્ત્રીનો મોક્ષ ન થઈ શકે. કેવળીને ક્વલાહારની જરૂર નથી. અંગસૂત્રો- આગમોનો વિચ્છેદ થયો છે, હાલ તે છે જ નહિ.

વર્તમાને જૈનોના ચારેય ફિરકાઓમાં એકતા જરૂરી જ નહિ, અનિવાર્ય છે. જૈન ધર્મ- જૈન દર્શન પોતાના આધ્યાત્મિક તત્ત્વજ્ઞાનના આધારે વિશ્વભરમાં આગલી હરોળમાં બિરાજમાન છે. શિલ્પ-સાહિત્ય-કળા-સમાજકલ્યાણ જેવા ક્ષેત્રમાં તેની પોતાની એક લાક્ષણિક પરંપરા તેમજ ગૌરવપૂર્ણ ઇતિહાસ છે. જિનશાસનની યશકીર્તિને જગતમાં દૈદિપ્યમાન કરવામાં બધા સંપ્રદાયોનું પોતાનું યોગદાન છે. દરેક સંપ્રદાયમાંથી જૈન સંઘને મહાન વિભૂતિઓ મળેલી છે.

અનુસરવાને બદલે જે જૂનું છે તેને જ પકડી રાખે છે અને પરિણામે વિવાદ સર્જાય છે. આવા સમયમાં ભગવાનની આજ્ઞાને સર્વોપરી માની, ભગવાને પાંચમો આરો પણ પોતાના જ્ઞાનમાં જોયેલો છે છતાં તેમાં પરિવર્તન નથી કર્યું તો આપણે જૈનદર્શનની મહાનતાને, વૈજ્ઞાનિકતાને, ગૌરવને નજરમાં રાખી ફેરફાર ન કરવા, કરવા પડે તો બધાને સાથે લઈ કરવા જેથી વિવાદો ઊભા જ ન થાય.

(૭) વર્તમાને જૈન શાસનને નેતૃત્વ પ્રદાન કરનારા ગચ્છાધિપતિઓ અને આચાર્યો વગેરે નેતૃત્વ શ્રેણીના આગલી હરોળવાળા લોકો જ જો સમજી જાય, એકબીજાનું દોષ અને અહિત જોવાને બદલે સમગ્ર શાસનનું હિત જુએ તો સમસ્યાનું સમાધાન થયા વગર ન રહે.

(૮) ધર્મ તો જીવન જીવવાની કળા શીખવાડે છે, ધર્મ જીવનનો સ્વભાવ છે. આવા ધર્મને માયાચાર, લાલચ, શોષણ સાથે સંબંધ હોઈ શકે? ધર્મના નામે, સંપ્રદાયને આગળ કરીને એકબીજા સાથે લડવું, અફવાઓ ફેલાવવી, જનમાનસને ભ્રમિત કરવું એ શું યોગ્ય છે? સંપ્રદાય બહારની વ્યવસ્થા હોવા છતાં તેના એકાંત પોષણ માટે ધર્મના મૂળને બાજુ પર રાખી દેવાયા છે ત્યારે એ વિચારવું જોઈએ કે ધર્મ તો જોડવાનું કામ કરે છે, તેને તોડવામાં ઉપયોગ ન કરો.

ક્યારેક કોઈ વિચારભેદ કે ભૂલ હોય તો તેનું સમાધાન સાથે બેસીને, સહાનુભૂતિપૂર્વક વિવેક અને શાલીનતાથી કરવું જોઈએ, નહિ કે વાતાવરણમાં વિષ ઘોળીને કરાય.

(૯) ભગવાને કહ્યું છે, “**एस धम्मे ध्रुवे गिच्छे, जं न हिंसइ किंचणं**”- એ જ ધર્મ ધ્રુવ, નિત્ય, શાશ્વત અને આચરણીય છે, જેમાં કોઈના પ્રત્યે કિંચિત્ પણ હિંસાનો ભાવ નથી. ભગવાનના જ અનુયાયીઓ આ બાબતને નજરઅંદાજ કરીને સંપ્રદાયના નામે લડી-ઝઘડી કેમ શકે? ખૂબ વિચારવાની જરૂર છે. અજાતશત્રુ ભગવાન મહાવીરના વારસદારો આવા અણસમજુ શા માટે? વર્તમાને નૈતિકતા, સદાચાર, સુસંસ્કાર જેવા મહત્વના સદ્ગુણો જ લુપ્ત થઈ રહ્યા છે ત્યારે ગહન, શાસ્ત્રીય સૂક્ષ્મ ચર્ચાઓ અને તેનો

આગ્રહ અસંગત બની જાય છે. આજે ભગવાનની કે તેમણે બતાવેલા માર્ગની કોઈને ચિંતા નથી. જો એ ચિંતા હોત તો આજે અંદરોઅંદર લડાઈ ઝઘડાને ભૂલી બધા એક બની કાર્ય કરતા હોત. હજુ પણ મોડું થયું નથી. વિધર્મીઓનું વાવાઝોડું આવી રહ્યું છે. તેઓ આપણને મૂળ સહિત ઊભેડી નાખે એ પહેલા જાગી જઈએ. પંથ, વાડા, સંપ્રદાયને ભૂલી માત્ર ને માત્ર મહાવીરના સંતાન બની, તેમના દર્શનને યથાર્થ પામી આગળ વધીશું તો ભવિષ્ય ખૂબ ઉજ્જવળ હશે.

(૧૦) એક જંગલમાં વાઘ રહેતા હતાં. તેમાં એક વૃદ્ધ અને એક યુવાન વાઘ હતો. બંનેને એકબીજા સાથે જરાપણ બને નહિ. કાંઈપણ બાબત હોય બંને એકબીજાથી વિરુદ્ધ જ હોય. સમય જતાં વૃદ્ધ વાઘ અશક્ત બનતો ચાલ્યો, શિકાર પણ કરી શકતો ન હતો. એક દિવસ તે વૃદ્ધ વાઘ શિકાર કરવા ગયો પણ ત્યાં કૂતરાઓનું એક ઝુંડ તેની પાછળ પડી ગયું. બધા ભેગા થઈ વાઘની સાથે લડવા લાગ્યા. એક સમય એવો આવ્યો કે બધા કૂતરા ભેગા થઈ વાઘનો શિકાર કરી નાખત.

તે જ વખતે પેલો યુવાન વાઘ તે જોઈ ગયો. તે ઝડપથી ત્યાં આવ્યો અને એક જ ત્રાડથી કૂતરાઓને ભગાડી દીધા. આ દૃશ્ય ત્રીજા વાઘે જોયું. તેણે યુવાન વાઘને પૂછ્યું, “વૃદ્ધ વાઘ તો તારો દુશ્મન છે, તને તેની સાથે જરા પણ નથી ફાવતું, તો પછી તેને તે બચાવ્યો કેમ?” ત્યારે ઉત્તરમાં યુવાન વાઘે કહ્યું, “અમારી દુશ્મની, આપસી મતભેદ તેના સ્થાને છે. પરંતુ તે આપણી બિરાદરીનો છે. આવા તુચ્છ પ્રાણી આપણને બિવડાવી જાય તે ન ચાલે, એટલે તેને બચાવ્યો. બીજીવાર કૂતરા વાઘ પર હુમલો કરતાં પહેલા વિચારશે.”

આપણે આ વાતમાંથી બોધ લેવાનો છે કે જો આપણે અંદરોઅંદર ઝઘડીશું તો સામાન્ય લોકો પણ આપણું જીવવું દોઝખ કરી શકે છે. વાસ્તવિકતાને ઝડપથી સમજી આગળ વધીશું તો જૈન ધર્મની આન-બાન-શાન જાળવી શકીશું; એટલું જ નહિ ઉન્નત મસ્તક કરી, ગૌરવભેર જીવી શકીશું.

(અનુસંધાન પાના નં. ૧૭ પર)

સમય સાથે એક પગે ચાલતી હોય તેવી ત્વરાથી ચાલે છે. ક્રાંતિ કરવાની હોય ત્યાં દોડે, પરમાર્થ માટે બંને પગે મક્કમતાથી આગળ વધે, કોઈનું અહિત થતું હોય, ઉતાવળ થતી જણાય ત્યાં ખોડંગાઈ જાય, એક પગે રોકાઈ જાય એ રીતે લંગડી છે. મૈત્રીભાવમાં બંને પગે ચાલે. મનમાં શત્રુતાનો વિચાર આવે તો એ વખતે અપંગ બની અટકી જાય.”

“કાણી હોય તે એક આંખે જુએ અને જ્યારે કોઈ નાનામાં નાની વસ્તુ જોવી હોય, એકાગ્રતાથી કાંઈ જોવું હોય, નિરીક્ષણ કરવા કાંઈ જોવું હોય ત્યારે એક આંખ બંધ કરી એક આંખે જોવું પડે. મારી પુત્રી એક આંખે જગતની સૂક્ષ્મ વસ્તુ જોવાની જિજ્ઞાસાવૃત્તિ ધરાવે છે. કોઈનું દુઃખ જોઈ દ્રુણાભાવમાં તેનાં સજળ નયનો ડૂબી જાય છે. કોઈનું મંગળ થતું હોય તે દૃશ્ય કે સત્યુરુષનાં દર્શન નિર્મળ આનંદથી માણે છે, પરંતુ ન જોવા જેવું બીભત્સ જોતી નથી, ત્યારે આંખો બંધ કરી દે છે. જાણે અંધ બની જાય છે.”

“સાંભળવા જેવું શ્રવણ કરે, ન સાંભળવા જેવું હોય ત્યાં બહેરી બની જાય, સંતવાણી સાંભળે, કોઈનો ગુણાનુવાદ પ્રમોદભાવથી સાંભળે પણ નિંદા ન સાંભળે.”

“ક્યારેક બોલે અને ક્યારેક મૂંગી. સત્ય વચન બોલે. હિત, મીત ને પ્રિય બોલે, કોઈનું અહિત થતું હોય કે અસત્યનો પક્ષ બનતો હોય ત્યાં મૂંગી રહે. કોઈની નિંદા ન કરે. તેના મૌનમાં માધ્યસ્થભાવનું આશ્રયસ્થાન હોય છે.”

યુવક કહે, “તમારી પુત્રીમાં સાચા વૈષ્ણવજન કે આદર્શ શ્રાવકત્વનાં લક્ષણો અભિપ્રેત છે, હું ગરીબ અનાથ તેને લાયક નથી.”

“તમારામાં સંસ્કારરૂપી લક્ષ્મીનો વૈભવ છલોછલ ભરેલો છે. ત્રણ માઈલ ચાલીને ફળની કિંમત ચૂકવવા આવ્યા તે તમારી અંતરંગ દશાની પ્રતીતિ કરાવે છે. તમે બાહ્ય અને અભ્યંતર તપની પરિભાષા સાચા અર્થમાં સમજ્યા છો. હું મારી પુત્રીનું કન્યાદાન કરી નિશ્ચિત બનું છું” એમ કહી વાડીના માલિકે સાક્ષાત્ લક્ષ્મી સ્વરૂપ પોતાની દૈદિધ્યમાન દીકરીનો હાથ પરમ આનંદ અને પ્રસન્નતા સાથે યુવકના હાથમાં મૂકી દીધો.

ત્યારે કોયલે ટહુકો કર્યો, ઝરણાએ કલકલ નાદ સાથે નૃત્ય કર્યું, મંદ સમીરે ફૂલોની સુગંધ પ્રસરાવી. જાણે, પ્રકૃતિએ આ સંબંધ પર સ્વીકૃતિની મહોર મારી.

દઈએ વસમી વિદાય

દઈએ વસમી વિદાય, ગુરુજી દઈએ વસમી વિદાય, ખોટ તમારી કેમે કરીને પૂરી નહીં પુરાય,
ગુરુજી દઈએ વસમી વિદાય.
કળજુગના આ કપરા કાળે સજજનતા નિઃસહાય, સંત સદ્ગુરુના શરણે રહીને જીવન પ્રેમે કપાય,
ગુરુજી દઈએ વસમી વિદાય.
સત્યની રાહે ચાલવું તો ભાઈ ઘણું કઠિન કહેવાય, સંસારી સંન્યાસી રહીને કર્યો અધ્યાત્મ ઉજાસ,
ગુરુજી દઈએ વસમી વિદાય.
આત્માની ઓળખાણ કરાવી બનાવ્યુ રાજ મંદિર, બંકીગહામ જીનીવામાં કીધો જૈન શાસનનો જયકાર,
ગુરુજી દઈએ વસમી વિદાય.
રામસીતા જેવી ગુરુ માતા, ગુરુજીની જડશે ના જોડ, કિલ્લોલ કરતા બાળ મુમુક્ષુનું પહોંચાડ્યું કિનારે નાવ,
ગુરુજી દઈએ વસમી વિદાય.
પ્રલયના ભણકારા વચ્ચે ગુંજે છે તમારો મંત્ર, આત્મા છું, સેવક છું, મિત્ર કષાયો નીકળી જાય,
ગુરુજી દઈએ વસમી વિદાય.
સંતભૂમિએ દીધેલા સોનેજી કરીએ પ્રેમે વિદાય, સંતની શિક્ષા રહેશે કાયમ યુગ આવે યુગ જાય,
ગુરુજી દઈએ વસમી વિદાય.

- ગૌતમભાઈ બી. શાહ (કોબા)

સમાજ-સંસ્થા દર્શન

સંસ્થાના આગામી કાર્યક્રમોની રૂપરેખા

તારીખ	તિથિ	વાર	વિગત
૧૬-૦૭-૨૦૨૬	અષાઢ સુદ-૨	ગુરુવાર	શ્રી જિનમંદિરમાં નૂતન ધ્વજા - રોહણ
૨૮-૦૭-૨૦૨૬ થી ૩૦-૦૭-૨૦૨૬	અષાઢ સુદ પૂનમ	મંગળવાર થી ગુરુવાર	ગુરુપૂર્ણિમા શિબિર
૦૮-૦૮-૨૦૨૬ થી ૧૫-૦૮-૨૦૨૬	શ્રાવણ વદ-૧૨ થી ભાદરવા સુદ-૪	મંગળવાર થી મંગળવાર	શ્રી પર્યુષણ મહાપર્વ
૧૬-૦૮-૨૦૨૬ થી ૨૫-૦૮-૨૦૨૬	ભાદરવા સુદ-૫ થી ભાદરવા સુદ-૧૪	બુધવાર થી શુક્રવાર	શ્રી દશલક્ષણ પર્વ
૨૭-૧૦-૨૦૨૬	આસો વદ-૧	મંગળવાર	શ્રી આત્મસિદ્ધિ રચનાદિન તથા શ્રી લઘુરાજ સ્વામીની જન્મતિથિ
૦૬-૧૧-૨૦૨૬ થી ૦૮-૧૧-૨૦૨૬	આસો વદ-૧૩ થી કારતક સુદ-૧	શુક્રવાર થી સોમવાર	દીપાવલી આરાધના શિબિર
૧૪-૧૧-૨૦૨૬	કારતક સુદ-૫	શનિવાર	શ્રી જ્ઞાનપંચમી
૨૪-૧૧-૨૦૨૬	કારતક સુદ-૧૫	મંગળવાર	પરમકૃપાળુદેવ જન્મજયંતી (દેવદિવાળી)
૦૧-૧૨-૨૦૨૬ થી ૦૩-૧૨-૨૦૨૬		મંગળવાર થી ગુરુવાર	પૂજ્યશ્રીની જન્મતિથિ નિમિત્તે શિબિર

સંસ્થામાં ઘનિષ્ઠ મૌન-ધ્યાન-સ્વાધ્યાય શિબિરનું આયોજન

આપણી સંસ્થામાં તા.૨૮-૫-૨૦૨૬ થી તા.૩૧-૫-૨૦૨૬ (શુક્રવારથી રવિવાર) દરમિયાન ત્રિદિવસીય ઘનિષ્ઠ મૌન-ધ્યાન-સ્વાધ્યાય શિબિરનું આયોજન કરવામાં આવ્યું છે. શિબિર દરમિયાન પૂજ્યશ્રીના સ્વાધ્યાયની વીડિયો કેસેટ, બા.બ્ર.પૂ.સુરેશજીના રોજના બે થી ત્રણ સ્વાધ્યાય અને ધ્યાનની બેઠકો યોજાશે. આ ઉપરાંત દૈનિક ભક્તિક્રમ, જિનાભિષેક, જિનપૂજા વગેરે કાર્યક્રમો યથાવત રહેશે. શિબિરમાં સંપૂર્ણ મૌન રાખવાનું રહેશે. (સાંજના ૬ થી ૮ દરમિયાન મૌન-પાલનમાં છૂટ રહેશે.) શિબિરમાં ભાગ લેવા ઈચ્છતા મુમુક્ષુઓએ તા.૨૮-૫-૨૦૨૬ ના સવારે ૮.૦૦ વાગ્યા પહેલા પહોંચવાનું રહેશે. સૌને શિબિરમાં ભાગ લેવા માટે ભાવભર્યું આમંત્રણ છે. આપના આગમનની જાણ અગાઉથી સંસ્થાના કાર્યાલયમાં કરવા વિનંતી છે; જેથી આપના આવાસ-ભોજનાદિની સુવિધાઓ સાચવી શકીએ.

સંસ્થાના 52 મા સ્થાપનાદિનની ઉજવણી સાર્વજનિક સંપન્ન

વૈશાખ સુદ દશમ ભગવાન મહાવીર કેવળજ્ઞાન કલ્યાણના શુભ દિને આપણી સંસ્થાની સ્થાપના થઈ હતી. સંસ્થાના 52 મા સ્થાપનાદિનની ઉજવણી તા.૨૬-૪-૨૦૨૬ ના રોજ ધર્મોલ્લાસમય વાતાવરણમાં

સંપન્ન થઈ. સવારે શ્રી જિનાભિષેક બાદ 'શ્રી કોબા તીર્થપૂજા' કરવામાં આવી. સમગ્ર કાર્યક્રમોનું સુંદર સંચાલન સંસ્થાના ટ્રસ્ટી મહોદય આદ. શ્રી શરદભાઈ ડેલીવાળાએ કર્યું હતું. શ્રી લાલજીબાપા મુમુક્ષુમંડળ, ચિત્રોડા તરફથી ભાવવાહી રીતે શ્રી આત્મસિદ્ધિશાસ્ત્રનું પારાયણ કરવામાં આવ્યું.

પ્રાસંગિક ઉદ્બોધનમાં પૂજ્ય સમણ શ્રી શ્રુતપ્રજ્ઞએ જણાવ્યું કે મારા અનુભવ મુજબ આ સંસ્થા એક શાળા છે; જ્યાં શ્રીમદ્ રાજચંદ્રજીના જીવન અને દર્શન પર અભ્યાસ કરાવવામાં આવે છે. આ સંસ્થા ભીતરની યાત્રા કરાવે છે. તે ભૌતિક નહિ પણ આધ્યાત્મિક યાત્રા કરાવે છે તેમજ સાધના, અનુસંધાન અને સંશોધન કરવાની પ્રેરણારૂપ છે. આધ્યાત્મિક સાધના એ સંસ્થાનું મૂળ છે. પરમકૃપાળુદેવના દરેક પત્ર એ નવો પ્રયોગ છે. આપણે માત્ર પરંપરાનું નિર્વહન કરવાનું નથી, પણ અધ્યાત્મના પ્રયોગો કરવાના છે, સાધકોનું નિર્માણ કરવાનું છે. આ સંસ્થા દ્વારા અનેક લોકોનું ઘડતર, માનસ પરિવર્તન અને દૃષ્ટિ પરિવર્તન થયેલું છે. અહીં પૂજ્યશ્રી આત્માનંદજીના પવિત્રતાના સ્પંદનો પ્રવહ છે. બા.બ્ર.પૂ. સુરેશજીએ જણાવ્યું કે સંસ્થામાં અવનવા અધ્યાત્મના પ્રયોગો થતાં રહે છે. શિબિરોનું આયોજન, પર્યુષણ પર્વની આરાધના, મૌનશિબિર, ધ્યાનશિબિર તેમજ મેડિકલ સેન્ટર, ગુરુકુળનું સંચાલન, છાશ વિતરણ, ચોપડા વિતરણ જેવી સેવાકીય પ્રવૃત્તિઓ પણ થતી રહે છે. સાધનાકેન્દ્રનું લક્ષ મોક્ષમાર્ગી સાધકો તૈયાર કરવાનું છે. જેને પરમાર્થમાં રસ કે ઉત્સાહ નથી તેઓ વૃદ્ધ છે. કોઈ એક જ્ઞાની પુરુષની પદ્ધતિને સ્વીકારી, જીવનમાં આત્મસાત્ કરીએ તો આપણો આધ્યાત્મિક વિકાસ થાય. જેમની આજ્ઞામાં રહેવાનું મન થાય, જેઓ આપણા માટે સર્વસ્વ હોય તે આપણા ગુરુ. શીખવાનું બધે, પણ માર્ગદર્શન તો ગુરુ પાસેથી લેવાનું. ગુરુનું કામ દૃષ્ટિ આપવાનું છે, પુરુષાર્થ કરવાનું કામ આપણું છે. તમે પુષ્પની જેમ ખીલી જાઓ તો ભમરાઓ સ્વયં રસ લેવા આવશે. ધર્મનો માર્ગ મનોરંજનનો નહિ, આત્મરંજનનો માર્ગ છે. સાધના શાંત અને વીતરાગ થવા માટે કરવાની છે. વિકલ્પ રહિત શાંત થવામાં ઘણા સામર્થ્યની જરૂર પડે છે.

પૂજ્ય બહેનશ્રીએ શુભાશીર્વાદ અંતર્ગત સંસ્થાનો ઇતિહાસ, સંસ્થા સ્થાપનાની પૂર્વભૂમિકા, શ્રી પંચભાઈની પોળની પ્રવૃત્તિઓ, શ્રી સત્શ્રુત-સેવા-સાધના કેન્દ્રની સ્થાપના, સંસ્થાના પાયાના પથ્થરો વિષયક ઉલ્લેખ કરતા જણાવ્યું કે આપણે પૂજ્યશ્રીનો બોધ હૃદયમાં ધારણ કરીને જીવન ધન્ય બનાવીએ. ત્યારબાદ સૌ ભાવપૂર્વક પરમાત્મા અને પરમકૃપાળુદેવની આરતીમાં જોડાયા હતા. બપોરે પૂ. બા.બ્ર.શ્રી સુરેશજીએ શ્રી મોક્ષમાળા-શિક્ષાપાઠ-૬૭ ના આધારે મનનીય સ્વાધ્યાય આપ્યો હતો. રાત્રે સૌ ભાવવાહી ભક્તિમાં જોડાયા. આદ. ડૉ. રાજેશભાઈ સોનેજી પરિવાર તરફથી સ્વામિવાત્સલ્ય રાખવામાં આવ્યું હતું.

શ્રી સોનગઢ તીર્થયાત્રા સંપન્ન

પૂજ્યશ્રી આત્માનંદજીના યોગબળ અને પૂજ્ય બહેનશ્રીના મંગલ આશીર્વાદથી તા. ૨૨-૪-૨૦૨૬ ના રોજ શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર આધ્યાત્મિક સાધના કેન્દ્ર, કોબા દ્વારા બા.બ્ર.પૂ.સુરેશજીના પાવન સાન્નિધ્યમાં ૩૬ મુમુક્ષુઓની શ્રી સોનગઢ તીર્થની એક દિવસીય યાત્રા નિર્વિઘ્ને સંપન્ન થઈ. આ ભક્તિમય યાત્રાનું સંપૂર્ણ આયોજન અને અનુદાનનો લાભ આદ. શ્રી તરલાબેન દિનેશભાઈ બાવીસી પરિવારે લીધો હતો.

સવારે ૧૦.૩૦ કલાકે મુમુક્ષુઓ લક્ઝરી બસ દ્વારા સોનગઢ તીર્થ પહોંચ્યા. આપણા ઉચ્ચ સાધક, ઉત્તમ લેખક અને સ્વાધ્યાયકાર આદ. બા.બ્ર.ચંદ્રિકાબેન પંચાલીએ કોબા સંઘનું ભાવભીનું સ્વાગત અને સંઘપૂજન કર્યું. તેમણે સોનગઢ તીર્થની મહિમાવંતી ગાથા અને પરમાર્થ પુરુષાર્થ પ્રેરક વિગતવાર માહિતી દ્વારા સૌના હૃદય સ્પર્શી લીધા. નાદુરસ્ત તબિયત હોવા છતાં પણ તેઓશ્રીએ સમગ્ર દિવસ દરમિયાન મુમુક્ષુઓ સાથે રહીને શ્રી પરમાગમ મંદિર, શ્રી જિનમંદિર, શ્રી નૂતન જિનમંદિર, મ્યુઝિયમ, સ્વાધ્યાય મંદિર તેમજ પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રી અને પૂજ્ય બેનશ્રીના પાવન સમાધિસ્થળના દર્શન-ભક્તિનો લાભ અપાવ્યો. મુમુક્ષુઓએ 'સ્ટાર ઓફ ઈન્ડિયા' ભવનની મુલાકાત લીધી, જ્યાં પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીએ વેશ પરિવર્તન કરી દિગંબર ધર્મ અંગીકાર કર્યો હતો. ત્યાંના પવિત્ર સ્પંદનોથી સૌએ ધન્યતા અનુભવી. તીર્થધામમાં બિરાજમાન

સંસ્થાના વિવિધ વિભાગોમાં આર્થિક સહયોગ આપનારા દાનવીર મહાનુભાવો

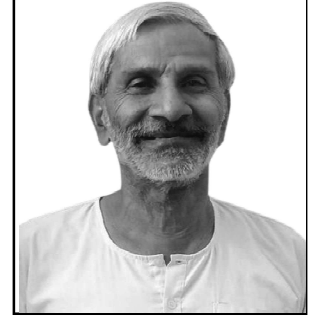
સંસ્થાના વિવિધ વિભાગોમાં આર્થિક સહયોગ આપનારા નીચેના દાનવીર મહાનુભાવોને સંસ્થા સાભાર ધન્યવાદ પાઠવે છે :-

એપ્રિલ -૨૦૨૬ દાતાશ્રીઓની યાદી				
ક્રમ	નામ	સ્થળ	રકમ	દાન
૧	શ્રી વંદનાબેન નીરવભાઈ ઠક્કર	અમદાવાદ	૧૦૦૦૦	છાશકેન્દ્ર-૨૦૨૬
૨	શ્રી શંકરભાઈ જે. પટેલ	અડાલજ-સુરત	૧૧૦૦૦	ભોજનાલય, છાશકેન્દ્ર-૨૦૨૬
૩	શ્રી કિશોરભાઈ પાંચાણી હસ્તે : શ્રી શંકરભાઈ જે. પટેલ	અડાલજ-સુરત	૨૧૦૦૦	ભોજનાલય (સ્વામિવાત્સલ્ય)
૪	શ્રી ડૉ. ભગવતીપ્રસાદ એન. પટેલ	ગાંધીનગર	૩૫૦૦૦	છાશકેન્દ્ર-૨૦૨૬
૫	શ્રી હર્ષિલકુમાર મુકેશભાઈ શાહ	USA	૩૨૨૦૦	છાશકેન્દ્ર-૨૦૨૬
૬	શ્રી ઉષાબેન એમ. કોઠારી	અમદાવાદ	૧૦૦૦૦	છાશકેન્દ્ર-૨૦૨૬
૭	શ્રી વીણાબેન મહેન્દ્રભાઈ ખંધાર	USA	૧૦૦૦૦	છાશકેન્દ્ર-૨૦૨૬
૮	શ્રી અરવિંદભાઈ પ્રેમજીભાઈ કારાણી	મુંબઈ	૩૦૦૦૦	છાશકેન્દ્ર-૨૦૨૬
૯	શ્રી ડૉ. સરલાબેન રતિલાલ શાહ	અમદાવાદ	૧૦૦૦૦	છાશકેન્દ્ર-૨૦૨૬
૧૦	શ્રી મોતીબેન અને સવજીભાઈ વિડજા	અડાલજ	૧૦૦૦૦	ભોજનાલય
૧૧	શ્રી સુરેખાબેન દેવેન્દ્રભાઈ રાજપરીયા	USA	૧૦૦૦૦૦	અતિથિભવન
૧૨	શ્રી ડૉ. રાજેશભાઈ સોનેજી પરિવાર	અમદાવાદ	૧૦૦૦૦૦૦	અતિથિભવન
૧૩	શ્રી તરલાબેન દિનેશચંદ્ર બાવીશી	કોબા	૫૧૦૮૪૦	અતિથિભવન, ભોજનાલય
૧૪	શ્રી ડૉ. હસમુખભાઈ કાંતિલાલ ખંધાર	મુંબઈ	૧૬૦૦૦	છાશકેન્દ્ર-૨૦૨૬, જીવદયા, સાધારણ
૧૫	શ્રી કોકિલાબેન પ્રવીણભાઈ મહેતા (મહાવીર ટ્રસ્ટ)	લંડન	૨૪૯૫૨	છાશકેન્દ્ર-૨૦૨૬
૧૬	શ્રી અશ્વિનભાઈ ભીખાભાઈ શાહ	USA	૧૦૮૦૦૦	ગુરુકુળ છાત્રાલય ફંડ
૧૭	શ્રી જયસુખલાલ હિંમતલાલ વોરા	મુંબઈ	૧૧૦૦૦	છાશકેન્દ્ર-૨૦૨૬, સાધુ-ત્યાગી વૈયાવચ્ચ
૧૮	કુ. રિદ્ધિમા દિપ્પલભાઈ તલસાણીયા ના જન્મદિવસ નિમિત્તે હસ્તે : શ્રી અલ્પાબેન પ્રમોદભાઈ તલસાણીયા	મુંબઈ	૩૬૦૦૦	સાધક ઉત્કર્ષ, છાશકેન્દ્ર-૨૦૨૬ જીવદયા (પાણીના હવાડા)
૧૯	શ્રી મહેન્દ્રભાઈ શરતચંદ્ર મહેતા	પૂના	૧૦૦૦૦૦	અતિથિભવન
૨૦	શ્રી શ્રેયાબેન એલ. ગોગરી	મુંબઈ	૨૦૦૦૦	છાશકેન્દ્ર-૨૦૨૬, ગુરુકુળ સાધુ-ત્યાગી વૈયાવચ્ચ
૨૧	શ્રી પ્રકાશભાઈ એચ. શાહ	અમદાવાદ	૧૦૦૦૦	છાશકેન્દ્ર-૨૦૨૬
૨૨	શ્રી મીનાબેન બિપીનભાઈ મણિયાર	કોબા	૧૦૦૦૦૦	અતિથિભવન
૨૩	શ્રી પંકજભાઈ રમણિકભાઈ શાહ	મુંબઈ	૧૦૦૦૦૦	અતિથિભવન
૨૪	શ્રી પરાગભાઈ શાહ	USA	૧૫૮૧૮૪	અતિથિભવન, ત્યાગી ભોજનાલય

સંઘ માટે આવાસ-ભોજનાદિની સુવિધા કરતા અને પ્રેમપૂર્વક સત્કાર-સહયોગાદિ આપતા. આવી બહુમુખી પ્રતિભા ધરાવતા ધર્માત્માને પ્રભુ શાશ્વત શાંતિ, શાતા અને સદ્ગતિ અર્પે તેમજ આગામી બે-ચાર ભવમાં તેઓ પરમપદની પ્રાપ્તિ કરે તેવી સમસ્ત કોબા પરિવારની પ્રભુને હૃદયપૂર્વકની પ્રાર્થના છે.

[૨] રાજેન્દ્રનગર :- સહયોગ કુષ્ઠયજ્ઞ ટ્રસ્ટના સ્થાપક આદ. શ્રી સુરેશભાઈ સોનીનું તા. ૨૩-૦૪-૨૦૨૬ ના રોજ ૮૧ વર્ષની વયે દેહાવસાન થયું છે. શ્રી સુરેશભાઈ સોની એટલે સેવાના ભેખધારી, સમાજમાં તરછોડાયેલા, દુઃખી, નિરાધાર, મંદબુદ્ધિવાળાઓ માટે સમગ્ર જીવન સમર્પિત કરનાર એક મહાન સેવક, કરુણાસાગર અને કોઈ પણ જાતના ફળની અપેક્ષા વિના કામ કરનાર કર્મયોગી.

'Simple Living and High Thinking' સાદું જીવન ઉચ્ચ વિચારમાં માનનારા અને માત્ર માનનારા નહિ પણ એ રીતે આચરણ કરનારા પણ. શૂન્યમાંથી સર્જન કરનારા એવા સુરેશભાઈ સોની સ્વભાવે ખૂબ જ નિખાલસ, સાલસ, ખૂબ જ રમૂજી. કેટકેટલાં લોકોની આંતરડી એમણે ઠારી. રક્તપિત્તગ્રસ્તો ગંદી ગોબરી ઝૂંપડપટ્ટીમાં, નરક કરતાંય બદતર જીવન જીવતા હતાં, જીવતી લાશો કહી શકાય, હાથમાંથી, નાકમાંથી, પગમાંથી કીડા ખદબદતા હતાં, ચારેબાજુ દુર્ગંધથી માથું ફાટી જતું એવી પરિસ્થિતિમાંથી તેમને બહાર લાવ્યા અને ગોકુળિયું ગામ વસાવ્યું.

ગુજરાતની પતિત પાવન નર્મદા નદીના કિનારે, શિનોરમાં વિક્રમ સંવત ૨૦૦૧, તારીખ ૨૩-૧૧-૧૯૪૪ના રોજ તેમનો જન્મ થયો હતો. પૂજ્ય શ્રી હરિલાલ દાદા તથા શ્રીમતી રાધા બા જેવા પવિત્ર માતાપિતાના સંસ્કારોનો વારસો મેળવ્યો. પાયાનું શિક્ષણ, શિનોર મુકામે પૂરું કરી, વડોદરા, એમ.એસ. યુનિવર્સિટીમાંથી ૧૯૬૬માં ગણિતશાસ્ત્રમાં એમ.એસ.સી. (ગોલ્ડ મેડલ સાથે) ની ડિગ્રી મેળવી અને એ જ વર્ષમાં ઈન્દિરાબેન સાથે દાંપત્ય જીવનની સફર શરૂ કરી.

જીવનના શિક્ષણકાળથી જ દીનદુઃખિયાની અને છેવટના માનવીને મદદરૂપ થવા માટેનું કાર્ય કરવાની તૈયારીના ભાગરૂપે એમ.એસ.યુનિવર્સિટીમાં પ્રોફેસરની નોકરી ૧૯૬૬થી શરૂ કરી અને ૧૯૭૦ની સાલથી વડોદરામાં રક્તપિત્તગ્રસ્તોની બે ઝૂંપડપટ્ટીમાં તથા અનસુયા હોસ્પિટલમાં સેવાકાર્ય શરૂ કર્યું અને ૧૯૭૮માં પ્રોફેસર તરીકેની મોભાવાળી, આરામદાયક નોકરી છોડી રક્તપિત્તગ્રસ્તોની સાથે જીવવાનું શરૂ કર્યું. આ રીતે વડોદરા પાસે શ્રમમંદિર સિંધરોટ ખાતે સેવાયજ્ઞનો પ્રારંભ થયો.

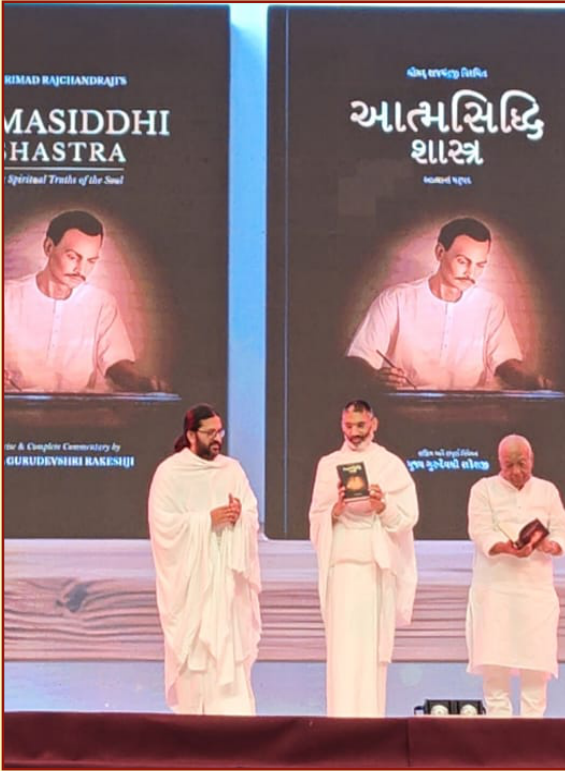
વર્ષ ૧૯૮૮માં સાબરકાંઠામાં હિંમતનગર-શામળાજી નેશનલ હાઈવે પર રાજેન્દ્રનગર ચોકડી પાસે, ૨૦ રક્તપિત્તગ્રસ્તો અને ૬ બાળકો સાથે સહયોગ કુષ્ઠયજ્ઞ ટ્રસ્ટની સ્થાપનાથી તેમના જીવનની એક નવી સફર શરૂ થઈ.

તેમની સેવાઓની મહેક વર્ષોવર્ષ ફેલાતી રહી, સમાજમાંથી દાનનો પ્રવાહ અવિરત આવતો રહ્યો, સંસ્થાની પ્રગતિ વધતી રહી. તેમને, ઈન્દિરાબેનને તથા સંસ્થાને અઢળક એવોર્ડ અને સન્માન મળતા રહ્યા. ભારત દેશનું સૌથી વિશિષ્ટ ઉચ્ચતમ સન્માન 'પદ્મશ્રી' ભારત સરકારે સુરેશભાઈને આપીને તેમના સેવાકાર્યની મહેક સમગ્ર વિશ્વમાં ફેલાવી.

શ્રી સુરેશભાઈ આપણી સંસ્થામાં પધાર્યા હતા. પૂજ્યશ્રી આત્માનંદજી કોબા સંઘ સાથે રાજેન્દ્રનગર જતા. તેઓની સેવા પ્રવૃત્તિઓને બિરદાવીને આપણી સંસ્થા દ્વારા તેઓને એવોર્ડ અને પારિતોષિક અર્પણ કરવામાં આવ્યા હતા.

સ્વર્ગસ્થના આત્માને પ્રભુ શાશ્વત શાંતિ, શાતા અને સદ્ગતિ અર્પે તેમજ થોડા જ ભવમાં તેઓ પરમપદને પ્રાપ્ત કરે તેવી સમસ્ત કોબા પરિવારની પ્રભુને હૃદયપૂર્વકની પ્રાર્થના છે.

પરમકૃપાણુદેવના ૧૨૫મા સમાધિદિવસની ઉજવણી વેળાએ (રાજકોટ)

A.I. આધારિત યોજાયેલ સેમિનારમાં પ્રથમ સ્થાને મેળવનાર સંસ્થા સંચાલિત ગુરુકુળનો વિદ્યાર્થી યિ. દિવ્યમ્ પાટીલ

Registered under RNI No. : GUJGUJ/2008/25883

Permitted to post at Ahmedabad PSO on 15th of every month under Postal Regd. No. : G-GNR-356
issued by DY.SPO Gandhinagar Valid upto 31-12-2026 - Publication Date 15th of every month

પૂ. રાષ્ટ્રસંત આચાર્યશ્રી પદ્મસાગરસૂરીશ્વરજી સાથે સત્સંગ વેળાએ

આ અંકના વિશિષ્ટ સહયોગી ઠાતા

‘દિવ્યધ્વનિ’ મે - ૨૦૨૬ ના સંપૂર્ણ અંક માટે રૂ. ૬૩,૦૦૦/- નો આર્થિક સહયોગ સમેતશિખર જાત્રા (કોબા આશ્રમના ઉપક્રમે ડિસેમ્બર ૦૩-૧૦-૨૦૨૫) ના નીચેના જાત્રાળુઓના ગુપ તરફથી મળેલ છે. નોંધપાત્ર છે કે સમસ્ત જાત્રા સંઘે જાન્યુઆરી-૨૦૨૬ ના “દિવ્યધ્વનિ” અંક માટે રૂ. ૬૩,૦૦૦/- નો સહયોગ આપેલ; જેમાં આ ગુપના બધા જ હતા. પણ વિશેષમાં આ જાત્રાળુઓએ પોતાનું જાત્રા રીફંડ શ્રી કોબા આશ્રમના ચરણે ધરી દીધું તે પ્રશંસનીય અને વિશિષ્ટ દાક્ષિણ્ય દર્શાવે છે. સર્વ શ્રી નીતિનભાઈ અને દીનાબેન પારેખ, શ્રુતિબેન માલદે (લંડન), નીકિતાબેન મહેન્દ્રભાઈ મહેતા (પૂના), પ્રતીકભાઈ સુરાણી (પૂના), કાંતિભાઈ અને જયવંતીબેન કારાણી, ડૉ. શીતલબેન રાજેશભાઈ સોનેજી, સંજયભાઈ અને શીતલબેન બાવીસી, મિલનભાઈ અને પારુલબેન ભાચાણી, પ્રવીણભાઈ અને મંજુબેન પટેલ (USA) અને ગીતાબેન રાજુભાઈ શાહ. સંસ્થા આ ગુપના જ્ઞાનદાનની વિશેષ અનુમોદના કરે છે.

Printed & Published by Smt. Dr. Sharmisthaben M. Soneji on Behalf of
Shrimad Rajchandra Adhyatmik Sadhana Kendra - Koba - 382 426. Dist. Gandhinagar (Gujarat).
Printed at Bhagwati Offset, 16/C, Bansidhar Estate, Bardolpura, Ahmedabad - 380 004. **Editor** : Shri Mitesh A. Shah

To,